

İKTİSAT DERGİSİ

Türk vergi sistemine Toplu bir bakış

Talat SARAL

Vergisel ikilem

Faik Y. BAŞBUĞ

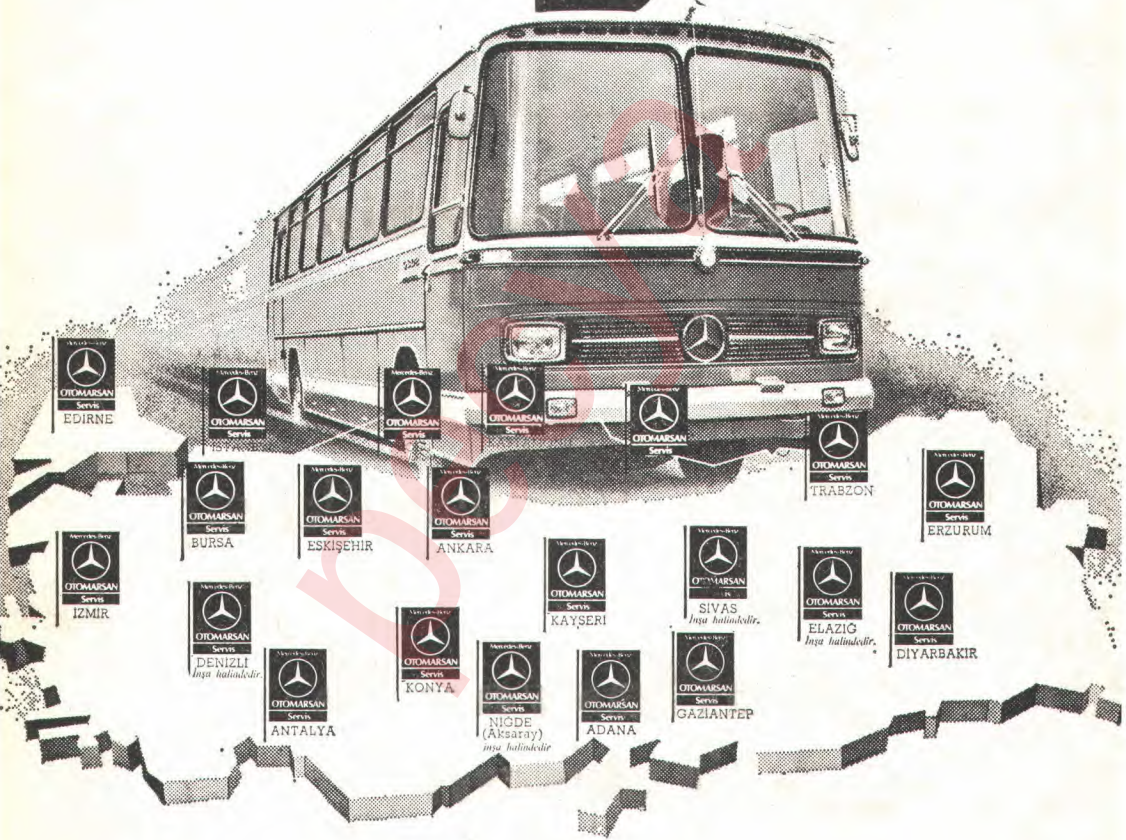
Enflasyon ve Turizm

Dr. Yılmaz ÖZEN

OTOMARSAN

servis

ağı

OTOMARSAN'ın görevi Fabrikada bitmez...

MARSAN, imâl ettiği **MERCEDES-BENZ** Otobüslerini; kin ve mükemmel bir servis ağıyla, satıştan sonra da, büyük bir titizlik ve dikkatle izler.

Yurt sathına yayılan yetkili servis istasyonları... a yanınızda bulabileceğiniz uzman servis elemanları...

Bol yedek parça imkânları;

OTOMARSAN'ın bu servis ağını örer:

OTOMARSAN MERCEDES-BENZ Otobüsleriyle dilediğiniz vere güvenle aidebilirsiniz.

Mercedes-Benz

OTOMARSA

"Yurt dışına tasan kuru"

HAZİRAN
1979
SAYI
180
CİLT
XXIX

İKTİSAT DERGİSİ

İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR.

Görüş	2
Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN	
«Türkiye 79 ve Üniversite-Sanayi İşbirliği	5
Dr. Selçuk ÖĞRENDİL	
«Türk Vergi Sistemine toplu bir bakış	13
Talat SARAL	
Vergisel İkilem	33
Faik Y. BAŞBUĞ	
Enflasyon ve Turizm	41
Dr. Yılmaz ÖZEN	
«Hangi Yeni İktisat» Dış Basından	47
Derleyen : Kaya ARDIÇ	

Cemiyet Adına Sahibi : Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN

Yazı İşleri Müdürü : Şeref ÖZGENCİL

İdare Müdürü : Sedat SANATKÂR

Dergi Yönetim Komitesi : Bşk. Prof. Dr. Akın İLKİN, Doç. Dr. Toktamış ATEŞ,

Nihat BATUR, Kenan MORTAN, Selçuk KALENDERLİ, Kaya ARDIÇ

Teknik Sekreter : Bülent YARDIMCI

Abone Ücreti Yıllık : 300 - 6 Aylık - 150 TL. — Reklam Tarifesi : Ön kapak içi 2000 TL, İç sahife 1500 TL. Arka kapak içi 2000 TL. Arka kapak 3000 TL. — İdare Yeri : Tünel Galipdede Cad. No. 48/1 — ☎ : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63 — P. K. 599 Karaköy/İst. Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılardaki fikirler yazara aittir. Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez. — Fiyatı : 25 TL

Basıldığı yer : Yenilik Basımevi İstanbul — ☎ 43 55 72

Görüş

Türkiye'nin belki de tarihinin en büyük iktisadi bunalımını geçirmekte olması, son yıllarda hemen herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Ancak, son ayların açıklanan bazı verileri, bunalımın eğilimini durdurduğu, daha ihtiyatlı bir deyişle, yavaşlama aşamasına geçtiği izlenimini vermektedir. Katlı kurların kısa süreli uygulama döneminde özellikle işçi dövizlerinde görülen büyük sıçrama, bütün tahminleri aşmıştır. Yılın ilk altı ayında sağlanan işçi dövizleri 1.250.000 doları bulmuştur. Buna ek olarak, dışsatımda da artış ortaya çıkmış, ilk altı aydaki rakam 1.250.000 dolara varmıştır.

Bu iki çok önem taşıyan rakam yanında, yakın gelecek için iki büyük potansiyel olanak daha vardır. İlki, son yapılan ve oldukça geniş çaplı devalüasyondur. Aslında ve büyük ölçüde fiilî durumun tescili niteliğindeki devalüasyon, dışsatımda ve özellikle işçi dövizlerinde gözlenen artışların sürmesi olanağını vermesi beklenebilir. Ayrıca, Türkiye'de dışsatımın hızlanma dönemi, bilindiği gibi, sonbahar aylarıdır.

İkinci büyük potansiyel olanak, dış yardımların gerçekleşme umudunun bu kez yüksek oluşudur.

Bütün bu olumlu gelişmeler toplu olarak ele alınırsa, bunalımın tepe noktasına vardığı ve geriye döndüğü izlenimi rahatlıkla uyanabilir. Her ne kadar OPEC'in petrole yaptığı son zamlar gerçek bir talihsizlik sayılsa da, asıl talihsizliği adı geçen gelişmelerin yokluğunda düşünmek gerekir.

Ve nihayet, Büyük Meclis'in yaz tatiline girmesi, siyasi iktidarın daha soğukkanlı çalışmalar yapmasını kolaylaştırabilir. Bu arada gerçekçi ve özellikle etkin bir vergileme çabasına başlanır ve tatil sonunda Büyük Meclis'e sunma aşamasına getirilebilirse, Türk ekonomisinin darboğazdan çıkma olasılığı gerçekten artacaktır.

Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN

BO RU SALI

Endüstrimizin, yaşantımızın en önemli bölümlerinde önemi giderek artan, teknolojik alanda öncülüğü ilke bilen, içerde ve dışarda devleşen satış grafiğıyle, ulusal ekonomiye katkıda bulunan güçlü kuruluş...

su ve gaz boruları - sanayi boruları - profil bórular - elektrik boruları - paslanmaz elik borular - yassı elik ürünler - düz ve oluklu galvanizli salar.

Bir Seminerin Ardından

Türkiye 79 ve Üniversite - Sanayi İşbirliği

Derleyen : Dr. Selçuk ÖĞRENDİL

Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi tarafından gerçekleştirilen geleneksel seminerlerin üçüncüsü UNİDO (United Nations Industrial Development Organization) nun da katılımıyla uluslararası bir nitelik kazanarak Bursa Kirazlıyayla da 18 - 20. Mayıs. 1979 tarihlerinde «Türkiye 79 ve Üniversite - Sanayi İşbirliği» konusunda yapıldı.

Altı oturum halinde yapılan semineri sunuş konuşmalarında, seminerin yönetici ve düzenleyicisi Prof. Dr. Akın İLKİN; Türkiye'de sanayi için gerçek bir bilimselleşme gereksinmesinin doğduğunu, buna bağlı olarak bugün şimdiye dek olmadığı ölçüde Üniversite - Sanayi İşbirliğinin önem kazandığını belirtmiştir. Unido adına diğer sunuş konuşmasını yapan Rustam LALKAKA, enflasyon, ödemeler dengesi açığı sorunlarının yalnızca Türkiye'ye özgü problemler ol-

madığını, zengin doğal kaynaklara ve emek gücüne sahip olan Türkiye için bu problemlerin üstesinden gelmenin nisbeten kolay olacağını söyleyerek, asıl Türkiye'nin gereksinmesi, devamlı, düzenli, güçlü bir siyasi ve teknik liderliktir demiştir.

Seminerin açış konuşmasını Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Doç. Dr. Deniz BAYKAL yapmış. Baykal açış konuşmasında, petrol fiyatlarının artışı sonucu Türkiye'nin ekonomik kalkınma çabalarına enflasyon, işsizlik sanayileşme güçlükleri, ithalat tıkanıklıkları ile mal yokluklarının eklendiğini ve Türkiye'nin petrol fiyatlarından en ağır darbe yiyen ülkeler arasında olduğunu belirterek kalkınma hızını 6-7 olarak sağlamak için Türkiye'nin göstermesi gereken özverinin çok büyüdüğünü, zamana, desteğe gereksinim olduğunu söylemiştir.

Konuşmacılardan Bitlis Senatörü Kâmrân İNAN, ekonomik durumun sosyal durumu büyük çapta etkilediğini, problemlerin dar tabanlı iktidarlara aşarak millet ve parlamentonun birlik halinde ele almaları gereken boyutlara ulaştığını belirtmiştir.

Seminerin «Siyasal Sorunlar» konulu oturumu konuşmacılarından Kocaeli Milletvekili Prof. Dr. Turan GÜNEŞ, bugün Türk siyasal yaşamının en büyük eksiği, sorunlara yaklaşımda gerekli ciddiyetten yoksun oluşumuzdur. Sorunlarımızın çözümü; tartışma, konuşma, eleştirme yollarını kapsayan mucize adam düşüncesini siyasal yaşamın dışına çıkarmakla başlayabilir şeklinde görüşlerini belirtirken, diğer konuşmacılardan Bursa Milletvekili Esat IŞIK; A. B. D.'nin Yunanistan ile Türkiye arasında eşit mesafede kalmaması halinde normal ittifak ilişkileri üstünde askeri güçbirliği düşünmenin güç olduğunu ayrıca, ekonomik yardım deyince yalnızca mal ve kredi, hatta hibenin anlaşılmamasının gerektiğini, Türkiye'nin gerçek bir askeri güce sahip olabilmesi için savunma sanayii de dahil Türk sanayiinin sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve bu sanayie dış pazarlar sağlanmasının gerektiğini söylemiş, İstanbul Milletvekili Prof. Dr. Halûk ÜLMAN ise, Türkiye'nin bugün ağır bir kişilik ve meşruiyet bunalımı geçirdiğini, bu bunalımın ise Türkiye'nin bir ekonomik model seçmesini ve geliştirilmesini engellediğini, geciktirdiğini, dış politi-

kadaki tıkanıklıkların başlıca nedenlerinden birinin de yine bu bunalım olduğunu, yıllardır sürekli, tutarlı ve etkin hükümetlerin kurulamamasının bu bunalımın etkilerini daha da ağırlaştırdığını öne sürerek eğer bu yönetim boşluğuna bir çare bulunamazsa geçirilmekte olan bu bunalımın bir süre sonra rejim bunalımına dönüşmesi kimseyi şaşırtmamalıdır demiştir.

Konuşmasında, Türkiye'nin karşılaştığı ekonomik sorunlara çözüm bulmanın giderek daha da güçleştiğine işaret eden İstanbul Senatörü Prof. Dr. Besim ÜSTÜNEL, yönetimin etkin ve başarıya yönelik bir ekonomi politikası uygulamasının çeşitli çevrelerce değişik yollardan sürekli engellendiğini yada güçleştirildiğini, bunun temelinde yalnızca ekonomik sorunların kısa dönemde çözümsüzlüğü ya da çıkar çatışmasının büyüklüğünün yatmadığını, bunların yanında Türk toplumundaki hızlı değişimin sosyal uyanış ve demokratik kurumların gelişme ya da yerleşmesinin yarattığı güçlüklerin olduğunu ifade etmiştir.

Seminerin «Araştırma ve Geliştirmenin Rolü» konulu oturumunda yer alan konuşmacılardan M.A.T. Genel Müdürü Aydın DÜNDAR Türk endüstrisinin en zayıf yanının teknoloji transfer etme zorunluluğu olduğu, bu hususun da hem döviz kaybına hemde ülkemiz şartlarına uymayan bir takım uygulamalardan doğan verim kaybına neden olduğunu ve şirketlerin ise tek tek araştırmaya büyük yatırım yapacak güçte olmadıklarını, bu görevin ise Üniversitelere düştüğünü belirtmiştir.

Unido uzmanlarından Akşit KAYALAR konuşmasında, gerek mevcut sanayi kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması, gerekse yeni sanayi yatırımlarının gerçekleştirilmesinde üniversitelerin çok önemli bir görevi vardır. Üniversiteler önceden saptanan sanayinin insan gücü gereksinmelerine göre mevcut öğretim programlarını bu gereksinmelere cevap verecek şekilde düzenlemeliler. Ayrıca, sanayi kuruluşlarına müşavirlik hizmetleri sağlamalı, sanayice gerekli araştırmaları yürütmelidirler. Demidir. Kayalar ayrıca, Unido tarafından sanayi-üniversite işbirliğinin çerçevesini saptamak ve Unido'nun bu konuda sorumluluğunu tartışmak amacıyla 1976 yılında

Türkiyeden de iki uzmanın katıldığı Viyana'da uluslararası bir toplantı düzenlendiği ve bu toplantıda alınan kararlar çerçevesinde Unido'ca Dünya düzeyinde 4 ülkenin (Türkiye, Filipinler, Kenya, Brezilya) seçildiği, bu ülkelerde sanayi-üniversite işbirliğinin ulusal seviyedeki toplantılarda ayrıntılarıyla incelenmesinin kararlaştırıldığı, ilk toplantının Türkiye'de yapılmış olmasının Unido yönünden çok önemli olduğunu, bu toplantı sonucu saptanacak Türk tecrübesinin diğer ülkelerdeki toplantılarda tamamlandığında, 1981 yılı başında Unido'ca düzenlenecek uluslararası bir toplantı ile tüm ülkelerin faydalanması için sunulacağını söylemiştir.

Oyak - Renault Genel Müdür Yardımcısı Yaşar TAPAN, endüstrinin öncelikle geliştirmeyi aradığını, ikinci derecede de araştırmaya gerek duyduğunu, bu farklı yaklaşım ve gelişmiş ülkelerde know-how pazarlamasının çok iyi yapılmasının üniversite-endüstri ilişkilerini zorlaştırdığını, belirtirken, bu oturuma katılan Unido uzmanlarından Dr. F. N. WOODWARD konuşmasında, bilime dayalı sanayinin ancak yeni teknolojik girdilerin düzenli, bir biçimde mevcudiyeti ile gelişebileceğini, teknolojinin ya dışarıdan yada sanayinin kendi araştırma bürolarından sağlanabileceğini, bu araştırma bürolarının ise genellikle üniversite - araştırma enstitülerini ilâve bilgi ve deneyim kaynakları olarak kullandıklarını söyleyerek, yol gösterici ve bilgi veren kaynaklar olarak araştırma enstitülerinin birbirlerinden bağımsız çalışmaları gerektiğini ve bu konuda hükümetlerin ulusal bir örgüt kurarak hükümet-üniversite-laboratuvarlar ve sanayi araştırma grupları arasında işbirliğini gerçekleştirmelerinin gerekliliğini belirtmiştir.

Seminerin «Sanayi - Üniversite İlişkileri» konulu oturumu konuşmacılarından Nottingham Üniversitesi İşletme ve Endüstri İlişkileri Direktörü Prof. Dr. R. N. ARNFIELD, 42 İngiliz üniversitesinden 30 unun günümüzde üniversite-endüstri ilişkisini kurmak ve geliştirmek amacıyla bazı resmi örgütler kurmuş olduklarını belirterek, üniversite-endüstri ilişkilerinin başarılı olabilmesi için : her düzeyde karşılıklı anlayış ve güvenin bulunmasının, çalışmaların önceden açık bir tanımının yapılmasının, gereken finansman, fiziksel ve idari tüm kaynakların sağlanmasının ve çalışmaların her iki tarafca ciddi

bir biçimde sürdürülmesinin gerekli ve zorunlu olduğunu vurgulamıştır.

Tofaş Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan KARAKOYUNLU, konuşmasında, sınıı gelişmemizden uzak kalmış bir üniversitenin «çağdaş üniversite» olmaktan uzaklaşacağını, bu nedenle bilim kurumlarının toplum ve sanayi ile bütünleşmesi gerektiğini belirterek, bu seminer sonunda Bursa Üniversitesi ile Bursadaki sanayi kuruluşlarının işbirliğini gerçekleştireci bir işbirliği protokolu yapılmasını önermiştir.

Unido uzmanlarından R. KITCHELL, konuşmasında, araştırma enstitülerinden ziyade üniversitelerin endüstriye verebilecekleri çok sayıda hizmetin olduğunu, özellikle önemli olanın hem endüstri ve hemde üniversitenin ortak gereksinmelerinin, taleplerinin ve yine her ikisini ilgilendiren konuların tesbiti olduğunu söylemiştir.

Seminerin «Bursa Bölgesinde Sanayileşme Sorunları» konulu son oturumunda yer alan konuşmacılardan Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesinden Dr. İsmet S. BARUTÇUGİL, Bursa'nın özellikle son on yıl içinde hızlı bir değişme ve gelişme gösterdiğini ve bu gelişmenin beraberinde önemli sorunları da getirdiğini belirterek bu sorunları, işletmelerin plânsız yerleşmeleri, Bursa'nın demiryolu, denizyolu ve karayolu taşımacılığından yeterince yararlanamaması, su, enerji, altyapı sorunları ve çevre kirlenmesi şeklinde açıklamıştır.

Türkiye'nin imalat sanayiinin % 6 sının Bursa'da yerleşik olduğunu belirten Polylen A. Ş. yöneticilerinden Fikret BEKCAN da Bursa'nın sanayileşmeye ilişkin sorunlarını; enerji, su ve sanayi kuruluşlarının yerleşim düzensizlikleri olarak sıralamıştır.

Üniversite-Sanayi ilişkilerini Bursa bölgesi için somutlaştırarak bir model halinde ortaya koyan Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesinden Dr. Ercan DÜLGEROĞLU, Bursa'da hem üniversitenin hemde sanayi kesiminin çok genç ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu ileri sürerek biran önce hem sanayi ve hemde

üniversite arasında işbirliği sağlayacak etkin bir organizasyonun gün geçmeden sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Seminerin son oturumundaki konuşmacılardan Halifleks A. Ş. Pazarlama Müdürü Oğuz OZANDAĞ, üniversite-endüstri işbirliğinin bir yandan genç beyinlerin kaynağında daha gerçekçi bir şekilde yetiştirmelerine olanak sağlayacağını, diğer yandan da sanayicilerin ve eğitimcilerin birbirlerine yaklaşmalarını ve ülke ekonomisinin daha çağdaş noktalara getirilmesine yardımcı olunacağını ifade etmiştir.

Düzeltilme : Mayıs 1979 dergisinde yayınlanan «Türkiye’de Yemeklik Yağ Üretiminin Toplum Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi» konulu yazı Prof. Dr. Tuğrul Özgür ve Kenan Mortan tarafından yazılmıştır. Düzeltir özür dileriz.

enerji mi? haberleşme mi?
İHTİYACINIZ KABLO İSE

AKLINIZ ARKADA KALMAMALI..!

YENİ TEKNOLOJİYİ BULUP SİZİN MAMÜLLERİNİZ İÇİN
UYGULARKEN DAİMA.

AKLINIZIN ARKADA KALMAMASINI DÜŞÜNÜRÜZ

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTUSU'NUN SİZİ GÜVEN VERMEK İÇİN
BİZİMLE BERABERDİR. MAMÜLLERİMİZDEKİ TSE GARANTİSİ İLE

- ENERJİ KABLOLARI (20 KV'a kadar)
 - TELEKOMÜNİKASYON KABLOLARI
 - 1800 çiftte kadar çok perli askı telli veya ekranlı yeraltı tipi.
 - Jonksiyon kablo
 - Tamdolu kablo
 - Camper teli
 - Askı telli, askı telsiz dış tesisat kablo
 - TESİSAT KABLOLARI
 - PLASTİK İZOLASYONLU HER NEVİ ÖZEL KABLOLAR
 - Gemi tipi kablolar
 - Televizyon anten kabloları
 - İstek üzerine her tip özel kablo
- VE
- EMAYE BOBİN TELLERİ (0.05 ile 100 mm arası yuvarlak ve dikdörtgen İLE

KAVEL Kablo ve Elektrik Malzemesi A.Ş.
Telefon: 45 35 05 - 45 34 94

EN İYİ HİZMET İÇİN BİZİ ARAYINIZ.

propaganda

**“Bir de
Garanti Bankasında
hesap açın!”**

 **TÜRKİYE
GARANTİ
BANKASI**

“Yeni bir hesap... yeni bir garanti”

“ Türk Vergi Sistemine Toplu Bir Bakış ”

Talat SARAL

Maliye Bakanlığı

Gelirler Genel Müdür Başyardımcısı

I — GİRİŞ :

«Vergi sistemi», maddi ve formel vergi hukukundan oluşan bir kavramdır. Başka bir deyişle, vergi sistemi kavramı yalnızca vergi yasalarını değil, vergi yönetimi, vergi denetimi ve vergi yargısını da bir bütün olarak içerir. Şüphesiz «vergi yasaları» deyişi, Devlet yanında yerel yönetimlere ait vergileri de içermektedir.

Anayasamızın 61 inci maddesinde, «Herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemesi» ilkesi yer almıştır. Bu ilke, vergi ödevi kadar, verginin kendisinden beklenen sosyal ve ekonomik işlevlerin önemini de vurgulamaktadır. Çağımızın vergicilik anlayışına göre, verginin başlıca şu işlevleri olduğu kabul edilmektedir.

- 1 — Kamu harcamalarının karşılanması (fiskal işlev),
- 2 — Gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi (sosyal işlev),
- 3 — Kaynak dağılımının düzenlenmesi ve ekonominin yönlendirilmesi (ekonomik işlev),

Bugün ülkemizde, kamu vicdanını tatmin edecek adil bir vergi yükü dağılımının gerçekleştirilmesi, Devletin hızla çoğalan sosyal ve ekonomik görevlerine paralel olarak, sürekli artma eğilimi gösteren kamu harcamalarının sağlıklı kaynaklardan sağlanması ve ekonomik faaliyetlerin plânlı kalkınma hedeflerimiz doğrultusunda yönlendirilmesi, vergi sistemimizden beklenen başlıca görevlerdir.

Vergi sistemimizin bu görevleri yerine getirmekten çok uzak olduğu, özellikle gelir dağılımındaki adaletsizliği düzeltecek yerde bunu daha da bozduğu rahatlıkla söylenebilir.

Vergi sistemimizin bugünkü genel durumunu biraz daha yakından görmekte yarar vardır.

II — VERGİ SİSTEMİNİN BUGÜNKÜ DURUMU

A) Vergi Yasaları Yönünden :

1 — Vergi Yükü Dağılımındaki Adaletsizlik :

Ülkemizde gelir dağılımının adaletsiz olduğu (1), vergi sisteminin bu adaletsizliği düzeltecek - hiç değilse törpüleyecek - yerde, büsbütün bozduğu, bu konuda yapılmış bir çok araştırma ile saptandığı gibi, artık gözle görülür bir duruma da gelmiştir.

Yurttaşlar arasındaki aşırı gelir ve servet farklarının giderilmesi «Sosyal Hukuk Devleti»nin başta gelen ödevleri arasındadır. Devletin bu ödevi yerine getirebilmesi için elindeki en önemli olanak vergilemedir.

(1) : Bakınız «DPT Gelir Dağılımı, 1973» adlı rapor.

Türkiye gibi, bünyesel enflasyonun devamlı hüküm sürdüğü gelişmekte olan bir ekonomide, sosyal içerikli istisna ve muafiyetlerin zamanla anlamını yitirmesi ve bu arada artan oranlı gelir vergisi tarifesinin harcanabilir nominal gelirin giderek daha büyük bir kısmını vergiye dönüştürmesi (soğuk müterakkiyet), ülkemizde esasen var olan ve ekonomik ve sosyal yapıdaki bozukluklardan kaynaklanan gelir dağılımındaki adaletsizliğin özellikle ücretler aleyhine giderek artması sonucunu yaratmaktadır.

Ücretlilerle, yıllık beyanname veren öteki yükümlülerin toplam harcanabilir gelir olarak milli gelir içindeki payları ile bu paylara ait verginin yıllara göre değişimini gösteren aşağıdaki tabloda bu durum açık olarak görülmektedir.

Toplam harcanabilir gelir (Milyar TL.)			Ödenen gelir vergisi (Milyar TL.)			
Yıllık	Ücretliler	Beyannameliler	Yıllık Ücretliler Miktarı	%	Beyannameliler	
					Yıllık Miktar	%
1972	40.031	58.278	7.383	18,7	4.225	7,2
1973	51.471	74.938	10.431	22,2	5.525	8,4
1974	71.648	104.307	14.231	21,8	8.047	8,7
1975	89.176	129.824	21.031	25,9	12.035	10,1
1976	107.206	156.073	29.124	30,0	16.701	11,4

Kaynak : «DPT Gelir Dağılımı 1973» adlı eserden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Görüldüğü gibi, diğer gelir sahiplerine kıyasla milli gelir içinde ücretlilerin toplam harcanabilir gelirin çok daha büyük bir oranı vergiye gitmekte ve yük farklılığı ücretliler aleyhine hızla artmaktadır.

Ülkemizde tahsil edilen gelir vergisinin 1974 yılında % 63,4 ünü, 1975 yılında % 63,2 sini 1976 yılında % 66,1 ini işçi ve memurlar

ödemişlerdir. Bu oran 1977 yılı sonunda % 66,7 ye ulaşmıştır. Aynı yıllarda tüccar, sanayici, çiftçi, serbest meslek sahibi gibi, öteki kazanç ve irat sahipleri, tahsil edilen gelir vergisinin geriye kalan kısmını ödemişlerdir.

Çeşitli gelir unsurları itibariyle 1976 yılında ortalama olarak ödenen yıllık vergiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. (Bin TL.)

Gelir Unsurları	Gelir un- suru sayısı	Ortalama gelir	Ödenen Vergi (*)
Ticari kazanç	648.098	40.799	10.130
G. menkul ser. iradı	236.268	24.448	4.405
Zirai kazanç	122.732	18.290	2.830
Ücretler	46.620	69.338	21.555
Serbest meslek k.	35.321	48.885	12.930
Menkul ser. iradı	30.978	67.194	20.430
Sair kaz. ve irtl.	4.504	32.621	7.155

Kaynak : Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü (OBİM)

(*) : Evli 2 çocuklu olarak.

Görüldüğü gibi, burada da ücretler ödenen vergi bakımından birinci sırayı almaktadır. Buna karşılık aynı yıl zarar beyanında ortalama 127.668 lira ile birinci sırayı alan tarım kazançları gelir beyanı ve vergi ödemede sonuncu sırayı almaktadır.

Bu kısa açıklamalar, ülkemizde gelir ve vergi yükü dağılımındaki adaletsizliği ve vergi sistemimizin bunu ne yönde etkilediğini açık olarak göstermektedir.

2 — Vergi Kayıp ve Kaçağı :

Bugün ülkemizde vergi kayıp ve kaçakçılığının yaygınlık ve yoğunluk kazanarak büyük boyutlara ulaştığı herkesce bilinen bir ger-

(2) : Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğünce (OBİM) yapılan değerlendirme.

çektir. Devlet, bu kayıp ve kaçakçılığı önlemek, hiç değilse en az düzeye indirilmekle yükümlüdür. Oysa, bugüne kadar bu alanda ciddi yasal önlemler alındığı söylenemez. Vergi alamamaktan doğan adaletsizlik, görevlerini tam yerine getiren bir yurttaşı cezalandırmaktan başka bir anlam taşımaz.

Elimizdeki istatistiki veriler ülkemizdeki vergi kayıp ve kaçakçılığının ulaştığı boyutlar konusunda yeterli bilgi vermektedir.

a) Milli gelir rakamlarının ödenen vergi miktarları ile yapılan genel bir karşılaştırılması, 1976 yılında gelir vergisi ve mali denge vergisi olarak tahsil ettiğimiz 51,7 milyar lira yanında, aynı yılda 48,9 milyar lira vergi kaybımız olduğunu ortaya koymuştur.

Bakanlığımız merkez vergi inceleme elemanlarının yaptıkları incelemeler sonucu saptadıkları matrah farkları da bu sonucu doğrular niteliktedir. Son dört yılda merkezi vergi inceleme elemanlarınca 18 milyar 100 milyon lira tutarındaki vergi matrahı inceleme konusu yapılmış ve beyan olunan bu matraha ek olarak 11 milyar 308 milyon liralık matrah farkı saptanmıştır. Bu rakamlar % 60 oranında bir vergi kaybını ifade etmektedir.

b) Gelir vergisindeki vergi kayıpları konusunda, 1976 yılına ait beyannameler üzerinden yapılan değerlendirme (2) şu sonuçları vermiştir. (67 ilde yıllık beyanname veren ödevli sayısı 972 bindir.) :

— Bu illerdeki toplam ödevlilerden % 67,6 sı yılda ortalama 25 bin liradan, % 84,9 u 55 bin liradan v % 93,5 i de 115 bin liradan daha az gelir elde ettiklerini beyan etmişlerdir.

— Bu mükelleflerden 154.433 ü yılda ortalama 104,90 lira, ayda ortalama 8,70 lira; 353.700 ü yılda ortalama 403,70 lira ayda ortalama 33,60 lira; 660.875 i yılda ortalama 1.463,40 lira, ayda ortalama 122 lira vergi ödemiştir.

— 1976 yılında 1800 lira asgari aylık ücretle çalışan iki çocuklu evli bir işçi ise ayda 360 lira, yılda 3.672 lira vergi ödemiştir.

Bu rakamların ortaya koyduğu tablo gerçekten düşündürücü olmalıdır.

c) Ülkemizde büyük boyutlara ulaşan vergi kayıp ve kaçakçılığının başlıca nedenlerini şu şekilde özetlemek mümkündür.

— Ekonomideki mal ve hizmet akımını izleyecek bir belge düzeni kurulamamıştır.

— Vergi denetimi ve delil sistemi yetersizdir.

— Vergi sistemi içindeki otokontrol müesseseleri yeterli değildir.

— Tarım kazançları verimli ve etkili olarak vergilendirilememektedir.

— Götürü vergilendirme gelir vergisinin tabanında boşluk yaratmaktadır.

— Vergi idaresi çağdaş yönetim gereklerine ayak uyduramamıştır.

— Vergi yasalarındaki yaptırımlar zaman içinde gücünü yitirmiştir.

— Vergi yargısı ağır işlemektedir.

— Ekonomik yapıdaki bozukluk da vergi kaybına neden olmaktadır.

— Belirli mal ve hizmetlerde fiyat veya kâr haddi sınırlandırmaları vergi kaybına yol açmaktadır.

d) Ülkemizde bugüne kadar, genellikle verginin finansman işlevine ağırlık verilmiş olmasına rağmen, özellikle plânlı dönemdeki gelişmeler bu alanda başarılı olunamadığını göstermektedir. Gerçekten, vergi gelirleri ortalama olarak I. BYP döneminde % 17, II. BYP döneminde % 10 ve III. BYP döneminde % 17,5 oranında hedeflerin gerisinde kalmıştır.

Kamu gelirlerinin belirlenen düzeyde gerçekleşmemesi, kamu harcamalarının giderek vergi dışı yollardan, yani sağlıklı olmayan kaynaklardan karşılanması sonucunu doğurmuştur. Gerçekten, vergi gelirlerinin konsolide bütçe giderlerini karşılama oranı 1974 yılında

% 82,3 iken, bu oran 1977 de % 71,1 e, 1978 de de % 77,5 e düşmüştür.

Bu gelişme, bütçe dışı birtakım kamu fon ve kaynaklarının bütçe yoluyla ekonomiye enjekte edilmesi ve esasen var olan bünyesel enflasyonun daha da körüklenmesinden başka bir sonuç doğuramıştır. Son yıllarda yaşadığımız enflasyonun başlıca nedeni budur.

Bu genel görünüm, vergi adaletsizliği ile vergi kayıp ve kaçığının hangi boyutlara ulaştığını açık olarak ortaya koymaktadır. Bu durum, vergi alanında yasal düzenlemeye gidilmesini her zamankinden daha çok zorunlu kılmaktadır.

B) Vergi Yönetimi Yönünden :

Vergi sistemimizin aksayan diğer bir unsurunu da vergi yönetimi oluşturmaktadır. Vergi yönetimi çağın gereklerine uygun olarak kendini örgütleyememiş, eğitim, araç-gereç ve halkla ilişkiler konularında yetersiz ve kendi içine dönük kalmış, kadro, karar ve uygulamalarda sürekliliği sağlayamamıştır.

Bugünkü uygulamada Devletin vergi yönetimi Maliye Bakanlığı (Gelirler Genel Müdürlüğü) ve Gümrük ve Tekel Bakanlığı (Gümrükler Genel Müdürlüğü) bünyesinde örgütlenmiştir. Maliye Bakanlığına bağlı 280 bağımsız ve 462 bağlı (Malmüdürlüğü) vergi dairesi, ayrıca 229 mülki 71 askeri ve 29 gümrük saymanlığı bulunmaktadır. Bu gelir idarelerinde çalışan memur sayısı ise 28 bin dolayındadır. Yıllık memur değişme hızı % 15-20 gibi çok yüksek bir düzeye ulaşmıştır. Eğitim ise son derece yetersiz kalmıştır.

Vergi yönetiminin bu durumu çeşitli sorunlar yaratmakta, uyumlu ve tutarlı bir vergi politikası uygulanmasını güçleştirmektedir.

C) Vergi Denetimi ve Vergi Yargısı Yönünden :

Vergi kayıp ve kaçığının önlenebilmesi; vergi denetiminin yaygınlaştırılması, yeni inceleme yöntemlerinin saptanıp bilgili ve yetenekli denetim elemanları yetiştirilmesi, sayılarının artırılması ve

vergi yargısına etkinlik ve işlerlik kazandırılmasına da bağlı bulunmaktadır.

Halen tüm vergi inceleme elemanlarının sayısı 1450 den ibarettir. Bu kadar az sayıda inceleme elemanı ile gelir vergisinde beyanname mükelleflerinin ancak % 3 ü incelenebilmektedir.

Öte yandan, vergi yargısı çok ağır işlemekte, bir uyuşmazlık ortalama 5-7 yıl sürmekte, tarh edilen vergi ve ceza toplamının ancak % 46 sı kesinleşmektedir. Vergi yargısında üçü bir nev'i ön yargı, üçü de yargı kademesi olmak üzere 6 kademedен oluştuğu söylenebilir (3).

Vergi denetimi ve vergi yargısının bu görünümü, vergi yasalarındaki boşluklardan yararlanmayı adeta meslek edinenlere cesaret vermektedir. Bu nedenlerle, vergi denetimi ve vergi yargısında da köklü düzenlemelere gidilmesi zorunlu duruma gelmiştir.

III — VERGİ SİSTEMİNİN GELECEĞİ :

A) Kısa Dönemde Düzenlemeler :

Halen Meclis gündeminde bulunan Vergi Tasarısının öngördüğü değişiklikler vergi sisteminde ve özellikle vergi yasalarında kısa dönemde yapılması gereken düzenlemeler olarak kabul edilebilir. Bu konuda Tasarıda yer alan hükümleri, tasarının genel amaçlarına göre aşağıdaki şekilde özetliyoruz.

1 — Gelir Dğılını Düzenlemeye Yönelik Önlemler :

Tasarının en büyük özelliğı, verginin finansman işlevinden çok toplumsal işlevine ağırlık vermesidir. Bu konudaki düzenlemeler şunlardır.

a) Yalnızca ücretlilerin yararlandığı özel indirim hadleri, bekâr bir ödevli esas alınarak, aylık 150 liradan 2.850 liraya çıkarılmıştır.

(3) : İnceleme, takdir ve uzlaşma ön yargı aşamaları olarak kabul edilebilir.

b) Gelir Vergisi tarifesi özellikle düşük gelirliilerin lehine yumuŖatılmış, en yüksek vergi oranı % 5 artırılmıştır. (Yasa Önerisinde tarife değışikliğı yer almamıştır).

c) Kira gelirleri ile ilgili 5 bin liralık istisna 25 bin liraya çıkarılmış, kapsamı daraltılmıştır.

d) Telif kazançları ile ilgili 10 bin ve 40 bin (yurt dışında) liralık istisna 100 bin ve 400 bin liraya çıkarılmıştır.

e) Sakatlık istisnasındaki haksızlıklar giderilerek bu istisna, sakatlığı ücret kazançlarına olumsuz etkisi ölçüsünde % 30 ilâ % 100 arasında indirimle dönüştürülmüştür (Yasa Önerisinde istisna, cari asgari ücretin yıllık tutarının 2 katı olarak belirlenmiştir).

f) Küçük çiftçi ile ilgili muaflik sınırlarından hasılat ölçüsü 60 bin liradan 80 bin liraya çıkarılmıştır.

g) Yaygın stopaj getirilerek, ticari kazançlarda da peşin ödemeye doğru önemli bir adım atılmıştır.

h) İhtiyari toplama sınırı 10 bin liradan 40 bin liraya çıkarılmıştır. (Yasa Önerisinde bu sınır 50 bin liraya yükseltilmiştir).

k) Veraset ve İntikal vergisinde eş ve çocuklarla ilgili 40'ar bin liralık istisna 250'şer bin liraya çıkarılmış, ayrıca ana ve babadan herbiri için 100'er bin liralık yeni istisna getirilmiştir. (Yasa Önerisinde istisna eş ve çocuklar için 400'er bin liraya çıkarılmıştır).

1) Dolaylı vergilerde geniş halk kitlelerini ilgilendiren bazı zorunlu mal ve hizmetler vergi dışında bırakılmıştır.

2 — Vergi Kayıp ve Kaçağının Giderilmesine Yönelik Önlemler :

a) Belge ve özellikle fatura düzeni yeniden kurulmaktadır.

b) Vergi denetimi genişletilmekte, yaygınlaştırılmakta ve yeni inceleme yöntemleri getirilmekte servet beyanı ve bankacılık sektörünün denetimine ağırlık verilmektedir.

c) Delil sistemi geliştirilmekte biçimsel delil sisteminden ekonomik delil sistemine geçilmektedir.

d) Vergi Dairelerinin bünyesinde beyanname revizyonu ve sınırlı incelemeleri yapmak üzere yeni denetim birimleri kurulmaktadır. (Yasa Önerisine göre bu yetki yoklama memurlarına verilebilecektir).

e) Defter tutma sınırları 3 kat genişletilmektedir.

f) Emlâk üzerinden alınan vergilerde, «takdir esası» yerine inceleme elemanlarınca «değerleme esası» getirilmektedir.

g) İnceleme raporları üzerine Takdir Komisyonundan karar alma zorunluluğu kaldırılmaktadır.

h) Vergilerin ilânı konusunda yeni bir düzenleme getirilmektedir.

k) Büyük gecikmelerle çalışan vergi yargısının etkinliği artırılmakta ve kademeleri azaltılmaktadır.

l) Usulsüzlük cezaları ve öteki vergi cezaları, para değerindeki düşmeler de dikkate alınarak arttırılmaktadır.

m) Vergilerde uzlaşmanın kapsamı genişletilmektedir.

n) İtirazında haksız çıkan yükümlüden faiz alınması öngörülmektedir.

o) Götürü vergilendirme «götürü hasılat-gerçek gider» ilkesine göre yeniden düzenlenmiştir (Yasa Önerisinde mevcut uygulama esas alınarak belge alışış özendirilmiştir).

p) Hayat standardına göre vergilendirme ilkesi benimsenmiştir. Ancak küçük esnaf bunun dışında tutulmuştur.

r) Servet beyanlarının vergilenerek yenilenmesi öngörülmüş ve bu yolla ekonomideki atıl ve gizli fonların üretime aktarılması olanağı sağlanmıştır.

s) Mali Müşavirlik mesleğinin disiplin altına alınması ve hukuki bir statüye kavuşturulması öngörülmüştür.

3 — Ekonominin Yönlendirilmesi ile İlgili Önlemler :

Bu konuda alınan önlemler şunlardır :

a) Halkla açık şirketlerin kuruluşu özendirilmiştir.

b) Şirketlerle gerçek kişilerin vergi yükleri arasındaki aşırı farklılığı gidermek ve yalnızca vergi tasarrufu sağlamaya yönelik şirketleşmeyi sınırlandırmak amacıyla kurumların vergi yükü artırılmış ve iştirak kazançları istisnası daraltılmıştır. (Yasa Önerisinde iştirak kazançlar istisnası aynen bırakılmıştır).

c) İstihsal vergisinde cam mamullerinin vergisi azaltılırken, zorunlu olmayan ve ithal girdisi kullanan bazı tüketim malları vergi kapsamına alınmış, taşıtların vergileri artırılmıştır.

d) Motorlu kara taşıtları ve taşıt alım vergilerinin miktarları ortalama 5 er kat arttırılmıştır.

4 — Yerel Yönetimlerle İlgili Önlemler (Yasa Önerisine göre) :

Bu konudaki düzenlemeler yeni vergilerin getirilmesinden çok, mevcut veya uygulanamaz duruma gelmiş ya da Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş vergilerin yeniden düzenlenmesinden ve mak-tu resim ve harçların günün koşullarına uydurulmasından ibarettir. Şöyle ki :

a) Karayoluyla şehirlerarasında veya yurt dışına yük ve yolcu taşıma ücretlerinden belediye payı alınması öngörülmüştür. Payın oranı yolcu taşımasında % 10, yük taşımacılığında ise % 5 olacaktır. Payı taşıma işlerini yapanlar keserek bilet veya faturanın kesildiği yer belediyesine ödeyecektir.

b) Emlâk vergisinde değer esasına geçilmesi nedeniyle 1972 den beri uygulanamaz duruma gelen temizleme ve aydınlatma harcı yeniden düzenlenmiştir. Belediye ve mücavir alanlardaki bina ve arsalar, harca tabi tutulmuştur. Ancak mücavir alanlar için, sınaî ve turistik binalar dışında hizmet götürme koşulu öngörülmüştür. Harç emlak vergisinin yarısı miktarında ödenecektir.

c) «Şerefiye» olarak bilinen değerenme resmi yeniden düzenlenmiş, resmin oranı % 50 den % 15-30'a indirilmiş, kapsamı belirlenmiştir.

d) Küçük deniz nakil vasıtaları resminde değışiklik yapılarak mavna, kayık, balıkçı teknesi gibi araçlar yerine yalnızca yat, kotra ve sürat tekneleri resme tabi tutulmuştur. Resmin miktarı yat ve kotrada 5.000 - 25.000 lira, sürat teknelerinde 500. - 5.000 lira olacaktır.

e) Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olan liman işgal resmi yeniden düzenlenirken, küçük araçlar resmin dışında bırakılmıştır. Resmin miktarı rüsum tonilato başına günlük olarak 15-1500 kuruş olacaktır.

f) Anayasa Mahkemesince iptal edilen tabela ve ünvan vergisi yeniden düzenlenmiştir. Buna göre işyerleri, bulundukları beldenin nüfusuna ve işyerinin çeşidine göre, değışik miktarlarda vergiye tabi tutulmuştur. Vergiyi belediyeler tarh edip yılda 2 taksitle tahsil edeceklerdir.

g) Anayasa Mahkemesince iptal edilen ilân ve reklam resmi yeniden düzenlenmiştir. Radyo ve televizyondaki ilanlar da resmin konusuna alınmıştır. Resim maktu ve nispi olarak belediyelerce tahsil edilecektir.

h) Yürürlükteki eğlence ve hizmet işletmeleri resminin konusu, lüks hizmet işletmelerini de içerecek biçimde genişletilmiş, işletme vergisi bu işletmelerden kaldırılmıştır. Otel, motel, mokamplarla tatil siteleri ve dinlenme kampları resmin konusuna alınmıştır. Resim maktu ve nispi olarak belediyelerce tahsil edilecektir.

k) Yürürlükteki işgal harcı yeniden düzenlenerek yol, meydan, iskele, rihtim, deniz, panayır gibi yerlerin ve belediyelerce belirlenecek otoparkların işgali, günlük olarak m² (motorlu taşıtlarda adet başına) harca tabi tutulmuştur. Harcın miktarı kentin nüfusuna göre m² başına günde 2-5 lira (taşıtlarda (adet başına günde 4-10 lira) olacaktır.

1) Akaryakıt tüketim vergisi tüm belediyelere nüfuslarıyla orantılı bir gelir sağlayacak biçimde ve kaynakta kesinti yöntemine göre

yeniden düzenlenmiştir. Resmin miktarı ton başına 20-200 lira olarak Maliyece tahsil edilecektir.

m) Karayolu, köprü ve tünel gibi paralı geçişlerden % 50 belediye payı alınması öngörülmüştür. Ancak bu hüküm 1.3.1982 de yürürlüğe girecektir.

n) Yangın sigorta primlerinden alınan % 10 oranındaki belediye payı taşınır mallara (çiftçiye ait tarım ürünleri hariç) da teşmil edilmiştir.

o) 5237 sayılı Yasada yer alan çoğu 1930 ve 1948 yıllarından beri değişmemiş olan öteki maktu resim ve harçlar 50 kat, para cezaları 30 katına kadar (1960 dan sonrakilere 10 katına kadar) artırılmıştır.

p) Maktu resim ve harçların enaz ve ençok miktarları arasında değişiklik yapma konusunda Bakanlar Kuruluna yetki tanınmıştır.

r) Bu vergilerle ilgili uyuşmazlıkların Maliye Bakanlığına bağlı itiraz komisyonlarında görülmesi hükme bağlanarak mali yargıdaki ikilik kaldırılmıştır.

5 — Vergi Sistemine Esneklik Kazandırılması ile İlgili Önlemler :

a) Spesifik vergi tarifelerinde zamanla ortaya çıkan aşınmayı gidermek üzere, Anayasanın 61. maddesine uygun en az ve en çok vergi hadleri getirilmiştir.

b) Değer esasına göre alınan bazı vergilerde de vergi indirimi sağlayacak hükümlere yer verilmiştir.

c) Verginin milli gelir içindeki tabanında ortaya çıkan boşlukları kavrayacak biçimde vergi ağı yaygınlaştırılmıştır.

d) Katma Değer Vergisi Sistemine geçiş kolaylaştırılmıştır.

e) Gelir idaresinin yeniden örgütlenmesine ve mekanizasyonuna gerekli ağırlık ve öncelik verilmiştir.

B) Uzun Dönemde Düzenlemeler :

1 — Anayasal Düzenleme :

Bugün vergi sisteminin en büyük dar boğazı, yasa yapmadaki zorluktan kaynaklanmaktadır. Gerekli Anayasa değişikliği yapılarak, bu zorluğun özellikle bütçe yoluyla giderilmesi ve bağımsız bir vergi yargısının kurulması gerekir.

2 — Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde :

a) Kanımızca gelir vergisinin en önemli sorunu tarifiedir. Tarife-nin en azından reel olarak 1963'deki durumuna getirilmesi ve ücret-ler için daha da yumuşak ayrı bir vergi tarifesi düzenlenmesi, ay-rica tarifelerin belirli bir esnekliğe kavuşturulması gerekir.

b) En az geçim indirimi ve özel indirimin toplam olarak ve den-geli bir biçimde, asgari ücret düzeyine çıkarılması gerekir.

c) Götürü vergilendirmenin Tasarıda öngörüldüğü biçimde, «Götürü hasılat-gerçek gider» ilkesine göre yeniden düzenlenmesi gerekir.

d) Tarım kazançlarının (Götürü olanlar yönünden belirli ölçüde götürü gider de kabul edilmek koşuluyla) aynı ilkeye göre vergilen-dirilmesi gerekir.

e) Gelir vergisinde kademeli olarak peşin ödemeye geçilmelidir.

f) Döviz kazandırıcı işlemleri özendirmek amacıyla, mal ve hiz-met ihracından doğan kazançların belirli ölçüde vergiden istisna edilmesi gerekir.

g) İş ilişkilerimiz yoğun olan ülkelerle ikili vergi anlaşmaları ya-pılarak, mal ve hizmet akımı hızlandırılmalıdır.

h) Kurum kazançlarından stopaj kaldırılmalı, buna karşılık ku-rumlar vergisi oranı artırılmalıdır.

k) Tüm maktu had ve ölçüler belli bir esnekliğe kavuşturulma-lıdır (Bu nokta tüm vergi yasaları için geçerlidir).

1) Gelir üzerinden alınan vergilerden olan mali denge vergisi, bir vergi zammı niteliğindedir. Bu bakımdan söz konusu verginin uzun dönemde kaldırılması gerekir.

m) Yine gelir üzerinden alınan vergilerden sayılan gayrimenkul kıymet artışı vergisi, aslında gelir vergisinde sair kazanç ve iratların vergilendirilişinin bir uzantısı niteliğindedir. Bu bakımdan, söz konusu verginin de gelir vergisine monte edilerek yürürlükten kaldırılması veya sermaye kazançları vergisine dönüştürülmesi gerekir.

3 — Servet ve Servet Transferi Üzerinden Alınan Vergilerde :

a) Bu vergilerin başında emlak vergisi gelmektedir. 1972 yılından beri uygulanmakta olan «vergi değerine göre beyan esası», kanımızca başarılı olamamış, idareye ve yükümlülere büyük külfetler getirmiştir.

Bu bakımdan, emlak vergisinin uzun dönemde objektif ölçülere dayalı, ve gerekli esnekliğe sahip bir spesifik vergiye dönüştürülerek-yerel niteliği de dikkate alınmak suretiyle-bütünüyle yerel yönetimlere devredilmesi uygun olur.

b) Emlak alım vergisi, yapısı nedeniyle gelir ve kurumlar vergisiyle çelişmekte ve bu vergileri bir bakıma kemirmektedir. Bu verginin uzun dönemde de uygulanmakla beraber, oranının düşürülmesi ve objektif ölçülere göre asgari vergi ile takviye edilmesi gerekir.

c) Taşıt kullanımından alınan motorlu kara taşıtları ve taşıt alım vergileri, en çok iyileştirmeye gerek gösteren vergilerin başında gelmektedir. Bu vergiler de Tasarıda öngörüldüğü biçimde «cc» esasına göre veya daha uzun dönemde değer esasına göre yeniden düzenlenmelidir.

4 — Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergilerde :

Bu gruba giren vergiler alanında yapılacak en önemli düzenleme Katma Değer Vergisi Sistemine geçiş olacaktır.

Böylece istihsal, işletme ve benzeri dolaylı vergiler yürürlükten

kaldırılacak ve dolaylı vergiler alanında Cumhuriyet tarihinin en önemli vergi reformu oluşturulacaktır.

5 — Dış Ticaretten Alınan Vergilerde :

Bu gruba giren vergilerin (Gümrük vergisi, ithalde alınan istih-sal vergisi, ithalde alınacak damga resmî, rıhtım resmi ve belediye hissesi) toplam vergi gelirleri içerisindeki payı giderek azalmaktadır. Gerçekten, 1971 de % 30,6 olan bu oran, 1975 yılında % 21,7 ye, 1978 yılında da % 16,5 e düşmüştür.

İthal vergileri hasılatında gözlenen bu sürekli oransal düşüşün asıl nedenleri, doğrudan doğruya ithalâtın yapısı ve ithal vergilerinin uygulanmasıyla ilgilidir.

Bugünkü görünümüyle gümrük hattımız - hiç değilse belirli bölgelerde ekonomimizin «yumuşak karnı»nı oluşturmaktadır. Bu boşluk kontrol altına alınmadıkça, içte ve dışta tutarlı ve istikrarlı bir ekonomik ve malipolitika uygulama ve paramızın değerini koruma olanağı yoktur.

Bugün ülkemizde en yaygın kaçakçılık türü gümrük kaçakçılığıdır. Bu kaçakçılık yalnızca yabancı malların pazarımızı istila etmesi ve yerli sanayii baltalamasıyla kalmamakta, aynı zamandâ döviz kaçakçılığını ve kendisine finansman kaynağı ve pazarlama olanağı sağlayan vergi kaçakçılığını (iç gelirler) körüklemektedir.

a) Şu halde ithal vergileri konusunda ilk ve en önemli önlem, gümrük hattının her çareye baş vurularak kontrol altına alınmasıdır.

b) İthal vergilerinde yer alan ve gümrük duvarına, «aralıklı bri-ketten örülmüş bir duvar» görünümü veren muafiyetler daraltılmalıdır.

Toplam ithalatımızın 1971 yılında yalnızca % 28,4 ü muaf ithalat iken, bu oran 1974 yılında % 50,8 e ve 1975 yılında % 56,9 a yükselmiştir.

c) Gümrük vergisinde bağış yoluyla gelen eşya muafiyeti özellikle motorlu taşıtlar yönünden kaldırılmalıdır.

d) Petrol ürünleri tüm vergiler yönünden ölçü esası yerine, değer esasına göre vergilendirilmelidir.

e) 474 sayılı Kanun gerçek amacına uygun olarak yalnızca proje bazındaki muafiyet ve indirimler için uygulanmalıdır.

f) AET'ye karşı olan yükümlülüklerimizden gümrük vergisi indrimi, ortak gümrük tarifesine (OGT) uyum ve fark giderici vergi uygulaması, ilişkiler yeniden gözden geçirilinceye kadar ertelenmeli ve karşı yükümlülüklerin gerçekleştirilmesi şartına bağlanmalıdır.

g) Bir gümrük vergisi zammı niteliğinde olan ve geçici olarak uygulanan ithalat damga resmi, katma değer vergisi uygulanmaya başladıktan sonra belirli bir geçiş dönemi sonunda yürürlükten kaldırılmalıdır.

6 — Yerel Yönetim Vergilerinde :

Bu konuda uzun dönemde yapılacak en önemli düzenleme, yerel yönetimlerin (Kamunun yarattığı rantların etkin bir biçimde vergilendirilmesine de olanak sağlanarak) kendi öz kaynaklarına kavuşturulması, mali tevzin müessesesinin ve mahalli idareler maliyesinin köklü bir biçimde yeni baştan kurulması olmalıdır.

7 — Vergi Usul Hukukunda :

Bu konuda kısa dönemde öngörülen düzenlemeler (Vergi Tasarısı) uzun dönemde de şimdilik yeterli olabilecek durumdadır. Ancak perakende aşamada hasılatın saptanması ve kontrolü konusunda gerekli düzenlemelere de ihtiyaç vardır.

8 — Vergi Yönetiminde :

Uzun dönemde vergi yönetiminde yapılması gereken başlıca temel düzenlemeler şunlar olmalıdır.

a) Gelirler idaresi, iç (Gelirler Genel Müdürlüğü) ve dış (Gümrükler Genel Müdürlüğü) gelir idarelerini içerecek biçimde ve genel idarenin dışında yeniden örgütlenmelidir.

b) Bu idare personeli, genel idare hizmetleri sınıfından ayrılarak, mali hizmetler veya vergi hizmetleri sınıfında toplanmalı ya da Devlet personel rejiminin uzun dönemde kazanacağı yapıya göre, ayrıcalığı olan bir statüye kavuşturulmalıdır.

c) Tüm vergi personelinin belirli süreyle eğitimi zorunlu tutulmalı ve eğitilmiş personel için zorunlu hizmet koşulu getirilmelidir.

d) Gelirler idaresinde mutlaka otomasyona geçilmeli ve bu yolla genel bir vergi sicil ve arşivi hazırlanmalıdır.

IV — SONUÇ :

Bu kısa açıklamalardan sonra vergi sistemimizin bugünkü durumu ve geleceği konusunda şu sonuçlara varmak, sanıyorum ki yanlış olmayacaktır.

1 — Bugün vergi sistemimiz kendisinden beklenen fonksiyonları yapamaz duruma gelmiş ve tam bir çıkmaza saplanmışır.

2 — Bu çıkmazdan kurtulmanın tek yolu, yasal düzenlemeye gitmektir.

3 — Halen Meclis gündeminde bulunan Tasarı vergi sistemimizin kısa dönemde ihtiyaçlarına cevap verecek niteliktedir.

4 — Uzun dönemde, vergi sisteminin ve daha da önemlisi Türk ekonomisinin geleceği açısından daha köklü düzenlemelere gitmek gerekmektedir. Bunların başında Anayasal düzenleme ile vergi yasası çıkarma yolunun açılması gelmektedir.

K A Y N A K L A R

- 1 — Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ile bu konu ile ilgili Hayrettin Uysal ve arkadaşlarının Kanun Teklifleri.
- 2 — Gelir Dağılımı - 1973 DPT adlı eser.
- 3 — Bütçe Gelirleri Yılığ, 1976 ve Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'nün çeşitli istatistikleri.
- 4 — Gümrük vergisi indiriminde ve ihracatta vergi iadesinde yeni yaklaşımlar. Talat Saral. İstanbul Sanayi Odası Dergisi. Sayı : 152.
- 5 — Türkiye'de vergilemenin yeniden düzenlenmesi. Talat Saral. 5 inci İktisatçı-lar Haftası - 13 Aralık 1978 İstanbul (Tebliğ).

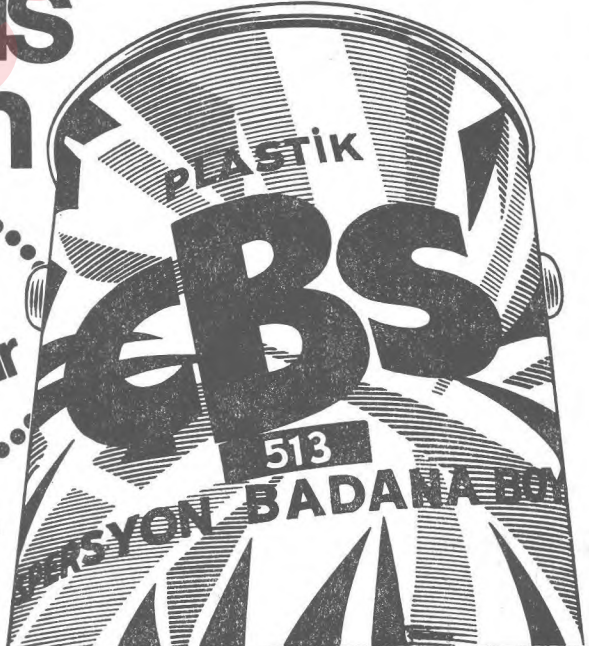
ÇBS **PLÂSTİK BOYA** **duvarlarınıza kanat gersin...**

Korusun duvarlarınızı
o emsalsiz gücüyle ÇBS Plâstik...
Aman vermesin zamana ve
onun yıpratıcı etkilerine...
Duvarlarınız en renkli
en gösterişli, en güzel

günlerini yaşasın
ÇBS Plâstik'in koruyucu
kanatları altında...
ÇBS Plâstik ile mutlu olsun
duvarlarınız, mutlu olun siz
ve yuvanız...

duvarlarınız yıllara **göğüs** **gersin**

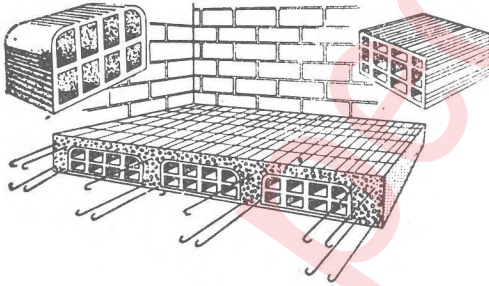
**daha
iyisi
yoktur**

ÇBS BOYA-KİMYA SANAYİİ
ve TİCARETİ A.Ş.
Karaköy, Kardeşim Sok. No. 44/3 İstanbul
Telefon: 43 49 55

**TUĞLA, ASMOLEN ve HAZIR YAPI ELEMANLARI
FABRİKALARI**
TOPRAK SANAYİİNDE GÜÇLÜ KURULUŞ

size
telefonunuz
kadar
yakınız

demirden, harçtan
sıvadan, ısıdan ve
işçilikten azami
tasarruf
bir telefon kafidir.

43 20 55 (5 HAT)

- GENEL MÜDÜRLÜK : Meclisi Mebusan Cad. Ar han Salıpezarı - İSTANBUL
43 20 55 - (5 HAT)
- MERKEZ Satış Müdürlüğü : Meclisi Mebusan Cad. Ar han Salıpezarı
43 20 55 (5 HAT) 45 90 18 (2 HAT)
- KADIKÖY Altiyol Bürosu : Çilek Sok. Ak el İş hanı kat 4 Altiyol
36 34 76 - 36 56 45

Vergisel İkilem

Faik Y. BAŞBUĞ

«Vergi Yasası Tasarıları» parlamento aritmetiğinin sihirli askısında kalıp siyasi partiler arası pazarlık ve polemiklere konu oluştura dursun, Türk Vergi Sisteminin sorunları yoğun şekilde devam etmekte, devlet gelirlerinin bu en büyük finansal olanaktan mahrum kalıp açmaza giriş süreci belirgin bir hız kazanmaktadır. Kamu hizmetlerinin önem ve gerekliliği bu büyük ögenin gerçekleşme düzeyi ile yakından ilgili bulunup anlamı herkesce anlaşılmış gözükmese rağmen, devlet gelirlerinin % 80'inin üzerindeki kısmı oluşturan vergi gelirleri süratle azalmakta ve aynı yönlü iki değişken arasındaki açığın giderek büyümesi için, her türlü yasa dışı ya da yasa içinde yasal olmayan yollara ısrarla başvurulmaktadır. Bu başvuru sadece vergi yükümlülüklerinden kaçış açısından değildir. Aynı zamanda varılacak yeni noktaya çıkış yolunu bir türlü karara bağlayacak düzeye getiremeyen meclis çoğunluğu açısından da ve mevcut normları hiç olmazsa olan veriler kapsamında üst düzeyde amacına yaklaştırmaya çabasına girmeyen uygulayıcılar açısından da söz konusu eksiklik ve ısrar belirgindir.

Bugün soyut şekilde tartışması yapılip sorunlar arası bağlantılar kurulmaya çalışıldığında açıkça üzerinde birleşilen ortak kanı şudur. Vergi sisteminin uygulama eksikliklerine yanıt veremeyecek derecede açık ve hatalı olduğu... Kuşbakışı bir gözlemde kişisel gelir dağılımı ölçeğinden, firma ölçeğine ve bunun arkasında yatan devlet geliri kaybı ve gelir dağılımı adaletsizliğine kadar her şey bu ana mihrakta aranır. Oysa değindiğimiz gibi tek tek eleştirel boyutlardan kurtarıp daha objektif şekilde ele aldığımızda, mevcut yasal olanakların dahi tam ve anlamlı kullanıldığını görmek mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu, Ama Nasıl?

Zaman zaman resmi devlet söyleşilerinden öğrenilebildiği kadarıyla, Türkiye’de her yıl vergi sistemine giren denetim düzeyi, yükümlülüğü % 0.5 ile % 1’i arasında değişmektedir. Yani normal bir sıralama yapılırsa, her yüz yılda ancak bir defa bir vergi yükümlüsü yaptıklarıyla ilgili olarak denetim altına alınabilmektedir. Bu konunun sadece bir yönü. Diğer bir yönü daha var ki, çok daha ilginç. Bu denli sınırlı denetim olanağına karşın elde edilen bulguların özellikle Vergi Usul Kanunu çerçevesinde devlet kesiminde değerlendirimi ve işlem konusu edilişi son derece büyük farklılıklar göstermektedir. Hem kişiye, hem zamana ve hem de yerine göre çok farklı sonuçlar veren değerlendirmelerle karşılaşmaktadır. Bunu, Vergi Usul Kanununa ilişkin geniş uygulama olanağı bulan «ikmalen» ve «resen» vergi tarhları konusunda açıklamalara geçmeden önce şöyle bir somut uygulama cümlesi ile ortaya koyalım. Ne olursa olsun biraz farklılıklar hariç, sonuç, daima değişik deyerlendirme öğelerine rağmen hep aynı ikileme varmaktadır. Devlet açısından vergi kaybı, kişiler açısından mali yükümlülüklerden kurtuluş. Hem de, yine bulunduğu ve günümüzün en çok karşılaşılan kalıplaşmış bir panosu olan «iradesi ile kendini vergilendiren halk millettir», «vergilendirilmiş kazanç kutsaldır» şeklindeki özü itibarıyla anlamlı, uygulanış ve yer itibarıyla biraz kuru slogan olmaktan öteye gidemeyen söylevlerle rağmen. Dikkat edilirse bu iki büyük olguyu bağdaştırmak olanaksızdır.

Biz bu yazımızı vergi usul kanunu sistematüğinde matrah saptanması ve gelişimi konusu üzerinde yoğunlaştırmak istemiştik. Bu noktaya dönersek; bir bütün olarak ve diğer tüm vergi yasalarının da ana yasası olarak ele aldığımızda görmekteyiz ki, bu yasa ilk aşamada iyiniyeti ve yükümlünün beyanını esas almıştır. Diğer bir deyişle vergiyi doğuran olayın varlığı, bu varlığın sahibinin hakkaniyet ve iyiniyet ölçüleri içinde devlete olan bildirimiyle ulusal bir değer ve «kamu giderlerine olanakları ölçüsünde katılma» tezine işlerlik kazandırmıştır. Ne var ki, bu prensip salt vergileme prensibi olarak kabul edilememiş, olağan dışı uygulamalara karşı da, devleti, uyanık ve çeşitli önlemler almay mecbur kılmıştır. Hatta daha yerinde ve günümüz gerçeklerine yanıt verir şekilde belirtmek gerekirse, bizim olağan dışı diye tanımladığımız uygulamaların olağan olduğu ve büyük yoğunluk kazandığı sistemimizde, zorlayıcı ve araştırıcı devlet girişim ve yaptırımlarını kaçınılmaz hale getirmiştir. İşte bu gerçeğin sonucu yükümlü beyanı dışında, bu beyanların doğruluğunun saptanması ve görülen eksiklikler üzerine «ikmalen» veya «resen» vergi tarhı gibi yeni ve yapıcı sistemlerin doğmasına yol açılmıştır.

Yasanın 29. ve 30. maddelerinde ayrı ayrı düzenlenmiş ve farklı iki sistemmiş gibi geliştirilmiş ve tanımlanmış olmasına rağmen, gerçekte bu iki vergilendirme ölçütü birdir ve bu yönü gözden kaçırdığı ve yasa sistematüğünün de değindiğimiz gibi bu yanlışlığa olanak verişini nedeniyle uygulamada büyük sorunlar doğmuştur. O denli ki bu iki konuya ilişkin olmak üzere en üst yargı merci olan Danıştay dahi farklı olaylar karşısında aynı esasa ilişkin olmasına rağmen ilginç ve düşündürücü kararlar vermiş bulunmaktadır.

Yasanın ikmalen vergi tarhını esas alan 29. maddesi şöyledir :
«İkmalen vergi tarhı, her ne şekilde olursa olsun, bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye müteallik olarak meydana çıkan ve maddi delillere veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı tesbit olunan bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir.»

30. maddede belirtilen resen vergi tarhı ise;

«Resen vergi tarhı, vergi matrahının veya kısmen maddi delille-

re dayanılarak tesbitine imkân bulunmayan hallerde, Taktir Komisyonları tarafından taktir edilecek matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır...»

şeklinde belirtilmiştir.

Eğer karşılaştırmalı açıklamak gerekirse bu ikinci şekil, saptamayla ilgili ölçütlerin hiç olmaması, yani yasal deyimi ile maddi ölçütler bulunmaması halinde işlerlik kazanacaktır. Teorik olarak bu öngörü doğrudur denebilir. Ancak uygulama, ikmalen vergi tarhi üzerine kurulmuş araştırma ve inceleme sonuçlarının, genellikle resen vergi tarhi yönünde bozulması şeklinde gerçekleşim bulduğundan son derece ilginç bir durum kazanmıştır. Bunu yine birincisinden ikincisine doğru geçiş gösteren Danıştay Kararlarından da çıkarmak mümkündür.

Geçişme işleri şu şekilde olmaktadır. Denetmen, yükümlünün beyanını aşan düzeyde bir servet değerlendirmesiyle elde ettiği bulgular sonucu iki dönemin karşılaştırılmasıyla vergi matrahının artışına neden olacak bir olgu ile karşılaşmakta ve bu miktar üzerinden ikmalen vergi tarhi istemektedir. (vergi cezası yönü ayrıca değerlendirilmektedir). Bu tür bir yargı için ikmalen tarha esas olan maddeden de anlaşılacağı gibi, maddi delillere dayanma zorunluluğundan hareket etmesi gerekir. Böylece somut ve inandırıcı bir yargılama süreci söz konusu olması gerekmektedir.

Maddi Deliller...

Asıl sorun bu noktada başlamakta, maddi delillerin ne olması gerektiği yasa içinde açıkça belirtilmemiş bulunduğundan, uygulamanın ise son derece esnek biçimde dolaylı hükümlerden ve bunlara bakış açısına göre danıştay kararlarından çıkarıldığından, sistem tam bir karışıklık içine itilmiş olmaktadır. Gerçekten de 30. maddenin sonuna eklenen «maddi delil sayılmayan durumlar» açıklamasıyla (ki idarenin resen taktiri ile ilgili bir ölçüttür) çeşitli dava konusu olmuş ve Danıştay 4. daire kararlariyle noktalanmış uygulama şekli arasında, bu maddi delillerin objektifliği ve ölçütü yönünden geçerli bir uyum söz konusu değildir. Örneğin 4. dire esas no 1975/

1618 sayılı kararında vergi usulkanunu'nun 148. maddesinde düzenlenmiş bulunan bilgi verme zorunluluğunu diğer Danıştay Kararlarına atıfla maddi delil saymıştır. Buna karşın aynı değerlendirmeye tabi tutulabilecek olan vergi yükümlüsünün, karşısında kaldığı vergi olayı ile ilgili 3. şahısların bildiriminin ise, çeşitli itiraz ve temyiz komisyonu kararlarında maddi delil sayılmadığı gibi, çelişkili ve düşündürücü sonuçlara dahi rastlanmamıştır.

Kanunun asıl düşündürücü diğer bir ilginç yanı ise, önce de vurguladığımız gibi dava konularında ilk hareket noktasının genellikle «ikmalen» vergi tarhı oluşudur. Geçerliliği tartışılın ya da tartışılmasın ikmalen tarhta veri olarak kullanılan bazı ölçütler mevcuttur. Ve bunlar vergi salınmasıyla ilgili düşünce ve araştırmaya esas dayanak oluşturmuştur. Ama sonuçta uzlaşma komisyonu, itiraz komisyonu, temyiz komisyonu ve Danıştay gibi zincirleme başvurma mercileriyle karşı karşıya bulunan yükümlü, ikmalen vergilendirme olayında, geciktirme ve geçiştirme yolları diye nitelendirilen bu makamlara başvururken, maddi delillerin yetersizliği ya da maddi delil hatası gibi bir savla zaman kazanma oyalamacası içine atmıştır kendini. Dava en kötü sonucuyla kaybedilse, yargılama süresi sonucu geçecek zamana bağlı olarak aynı parayı ödeyecek, ama ekonomik gerçeklerin bir bağıışı olan % 30 - % 60 arası bir fahiş enflasyon sonucu çürük parayı devlete ödeyerek, kamu giderlerinin karşılanmasındaki payını neredeyse bir hiç düzeyine indirgeyecektir.

Ancak idarenin ikmalen ve resen vergileme hakkına karşılık, dava yollarını herşeye rağmen vergileme olayında olabilecek çeşitli yanlışlıkların giderilmesine yönelik bir yükümlü hakkı saysak dahi, ikmalen tarhtan sonra resen tarh lehine bozulan uygulama sonucu, gerçekte esasen mevcut maddi delil sayılmayan bulguların kullanılmış olması nedeniyle, diğer bir açıdan da sakıncalı bir yol olarak kalmıştır. Özenle bir kez daha vurgulayalım yararlı ve gerekli ama mevcut şekliyle arzulanmayan durumlara yol açan sakıncalı bir yol.

Çünkü mevcut ve ışık tutacak bir seri veriler varken, resen matrah saptanmasında bunların kullanılmamasını beklemek, daha başlangıçta objektifliği özünden zedeleyen gelişmelere ışık tutmak anlamına gelir.

Konu hemen anlaşılacağı gibi Türk vergi sisteminin küçük ama uygulanış şekli ve sonucu itibariyle çok önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Zaman zaman çeşitli yazı ve araştırmalarla belirtmeye çalıştığımız sorunların bir diğer bölümüdür. Denetsel önemi ve devlet gelirlerinin realize oluşu bakımından taşıdığı anlamı ise burada belirtmeye gerek bile yoktur. Bu büyük gerçeğe karşın düşündürücü tarafı hiç kuşkusuz daha büyük. Kelime oyunları ve çeşitli yargılama haklarına karşın, gerçek «iradesiyle kendini vergilendiren halk millettir» tanımlamasından yol açılan kopmalar ve uzaklaşmalar çok daha dikkate değer ve anlamlı kuşkusuz.

Böyle bir değer yargısı ile vergi sistemi ele alınmalıdır. Denetçisiyle, yargıcıyla ve daha da önemlisi siyasal iktidar gruplarınca konu salt parlamento ve oy hesaplarından soyutlanarak ulusal çıkarların gerçekleşmesindeki yeri ve şimdilik maliye girişlerinde süs olmaktan öteye gitmeyen sözcükler içindeki gerçek anlamıyla değerlendirilerek ulusal gündeme aktif şekilde getirilmelidir. Yoksa ücretlilerden ya da kurumlardan hareketle oransal değerlendirme konusu yapılan sistem, halen olduğu gibi politik yatırım konusu yapıldığı sürece, ülke enflasyonlu ve devalüasyonlu kıtlıklar ekonomisi olmaktan hiç bir zaman kurtulamayacaktır.

Türkiyede ve bütün dünyada

İhracat ve ithalât işlemleriniz,
döviz, mevduat ve kredi hesaplarınız
ve diğer bütün bankacılık işleriniz için
Akbank'ı tercih ediniz.

Akbank, bütün dünyadaki birinci sınıf muhabirleri
ile işbirliği yapmak suretiyle emrinizdedir.

AKBANK

nesilden
nesile

biralarn ası
TEKEL birası

TEKEL
Birası

Enflasyon ve Turizm

Dr. Yılmaz ÖZEN

Bilindiği gibi son iki yıl ülke ekonomisinin savaş yıllarından bu yana karşılaştığı en büyük enflasyon yılları olmuştur. 1977 yılında, başlıca turizm girdileri arasında sayılabilecek hububat, meyva, hayvani gıda, ısıtma ve enerji maddelerinin toptan fiyatları bir öteki yıla kıyasen % 14-75 arasında artış göstermiştir. 1978 de bu maddelerin fiyatlarındaki artışlar % 26-60 oranlarında olmuştur. Burada enflasyonun nedenlerine girmeyeceğiz. Enflasyonu bu haliyle veri alacak, bunun turizm sektörü üzerindeki etkilerini inceleyeceğiz.

Turizm sektöründe hizmetler, konaklama (yeme-içme dahil) ve «tur» denilen geziler sırasındaki hizmetlerden oluşur. Konaklama hizmetinin fiyatı, işletmenin genel giderleri, işçi-yönetici giderleri, kira bedeli, amortisman, kâr payı ve gıda maddeleri maliyetinin etkisi altındadır. Tur fiyatları ise, otobüs kira bedeli, rehber ücreti,

park, köprü ücreti, bahşişler, seyahat acentası genel gider payı ve acenta kârından oluşur. Konaklama ve tur programının fiyatını bir arada belirleyen üç günlük, yedi günlük veya daha çok günlük paket turların fiyatları, yukarıda belirtilen toplam on girdinin fiyatlarına bağlıdır. Bu on girdinin en belirleyici olanları konaklama, otobüs kirası ve müze girişleridir.

1978 yılının son aylarında günlük otobüs kira bedelleri % 30-35 artış göstermiş, 1979 un ilk yarısında buna % 10-15 lik bir ilave daha yapılmıştır. Konaklama ücretleri 1978 de % 30-50 artmış, 1979 un ilk üç ayında buna % 10 luk bir artış daha eklenmiştir. Müze giriş ücretleri, 1978 Aralığında Topkapı Müzesinde % 550, Ayasofya ve diğer müzelerde % 50-100 arasında yükseltilmiştir.

FIAT ARTIŞLARININ ETKİLERİ

Turizm girdilerinin fiyatlarında yer alan bu artışlar turizmimizi diğer Akdeniz ve Karadeniz ülkelerinin turizm fiyatlarıyla yarışamaz hale getirmektedir. Ayrıca fiyatların sık sık değişmesi, uluslararası turizmde çok önemli bir unsur olan zamanlamaya ayak uydurmamıza olanak vermemektedir.

Diğer ülkelerin turizm fiyatlarıyla yarışabilir ucuzluğa tekrar ulaşabilmek için çare, Türk parasının değerini düşürmektedir. Yani devalüasyon yapmak gerekir. Oysa ülke ekonomisi devalüasyona karşı duyarlıdır. Devalüasyon olur olmaz iç fiyatlar yeniden tırmanışa geçmekte, kısa gelecekte yeni bir devalüasyonu zorunlu kılmaktadır. O yüzden devalüasyon yerine bu kez turist dışparasına prim verme yoluna gidilmiştir. Fakat prim verme sistemi turizm piyasasına bir çok mahzurları da beraberinde getirmiştir. Prim «ülkeye getirilmesi zorunlu olmayan» dışparalara ödenecektir. Bilindiği gibi ülkeye getirilmesi zorunlu olmadığı halde gelen dışparalara dolar başına 37.10 TL. zorunlu olan dışparalara da dolar karşılığı 26.5 TL. ödenecektir. Dışparanın bir an önce ülkeye girmesini sağlamak için ayrıca süper prim ödenmesi öngörülmüştür. Yani 12 Nisan 1979 dan itibaren bir Amerikan Doları'nın 26.5 TL, 37.10 TL, 47.10 TL. ve 42.10 TL. olmak üzere dört ayrı fiyatı vardır.

Kur adeti bu kadar çok olunca çeşitli şekile giren dışparalara yoruma göre farklı kurlar uygulanacaktır. Bankaya getirilen dışparaların kaynağı sorulmayacaktır. Bu demektir ki işçi olsun, turist olsun hatta vatandaş olsun her kim bankaya elinde dışpara veya dışçekle gelse 9 Mayıs'a kadar doları 47.10 TL, 9 Haziran'a kadar da 42.10 TL'dan bozduracaktır. Oysa konaklama tesisleri veya yerel seyahat acentalarının alacakları dışarıdan havale yoluyla gelince dolar «turistik servis karşılığı» tarifesi nedeniyle 37.10 TL'dan ödenecektir. Eğer bu bedel zarf içinde bir çek veya elden nakit olarak gelirse, karşılığı süper primle beraber ödenecektir.

Dışparanın, karaborsadaki gerçek değeriyle uyuşmayan bu ikili fiatı turizmde şu sakıncalı sonuçları doğuracaktır.

1. Seyahat acentaları arasında haksız rekabete neden oluncaktır; bilindiği gibi 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Acentalar Birliği Kanununa göre yeni kurulan seyahat acentaları ilk iki yılda ülkeye servis karşılığı 80.000 Dolar getirirlerse hizmetlerine devam ederler, aksi takdirde Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca belgeleri alınır, hizmetten men edilirler. Bu yüzden yeni acentalar kapatılmak endişesiyle turistik hizmet bedelini her hal ve kârda ülkeye getirmek durumundadır. Oysa 80.000 Dolar yükümlülüğünü aşmış acentalar dışparalarını istedikleri gibi yönlendirebilirler. Ülke dışında karaborsa değerinden satar, ülkeye çek veya nakit şeklinde getirerek «turistik» tarifeyle 47.10 veya 42.10 TL. üzerinden bozdururlar. 37.10 TL. ile diğer tarifeler arasındaki 5-10 TL'lık fark büyük yekünler tutar. 10.000 Dolarda bu fark 50-100 bin TL'dir. Demek oluyor ki ülkeye dışpara akımını amaçlayan primli dışpara alım sistemi büyük bir haksız rekabete neden olmaktadır.
2. Dış tur operatörleri yerel seyahat acentalarının daha önceden Doları 25 TL'den hesap ederek bildirdikleri paket tur fiyatlarına, dışparanın yeni fiatı nedeniyle itiraz edecekler, acentalardan tur fiyatlarından indirim yapmalarını isteyecek, sonuçta işini elden kaçırmak istemeyen acenta, hele 80.000 Dolar koşuluyla bağlıysa tur fiyatını zorunlu olarak o nispette

düşürecek, bu yüzden her fiyat artışı acentanın geleceğe ait karar alma gücünü azaltıcı etki doğuracaktır. Yarının fiyatlarının ne olacağını kestiremeyen turizmci köklü ve büyük çapta turizm atılımları yapamaz.

TURİZMDE ZAMANLAMA

Turizm bir organizasyon işidir. Tur operatörleri müşterilerinin ilgileri yönünde uzak, yakın çeşitli ülkelere turlar plânlarlar. Plânlamayı en az iki yıl öncesinden ele alırlar. O ülkelere gider, görür, otel, yerel acenta ilişkilerini araştırır, gelecek yılların fiyatlarını aşağı yukarı saptarlar. Ulaştırma olanaklarını da uygun buldukları takdirde programlamaya geçerler. Programlama en geç bir yıl öncesinde yapılır. Turun tüm teferruatı, fiyatı belirlenir. Broşürler basılır. Müşterilere gönderilir. 10-8 ay öncesinden tura kayıtlar başlar. Broşürler basılıp piyasaya çıktıktan sonra fiyat değişiklikleri yapılmaz. Turist gönderen ülkelerin piyasasında programın tam tatbiki ve fiyatlarla istikrar genellikle esastır. Turist hassastır. Güven duyduğu firmanın turlarına ilgi gösterir. Tur operatörü istediğince fiyat değiştiremez. O yüzden tur operatörleri fiyatları oldukça istikrarlı ülkeleri ve zararına dahi olsa paket tur fiyatlarını değiştirmeyen yerel acentaları yeğler. Ülkemizde yerel seyahat acentaları genellikle küçük çaplı firmalardır. Ekonomideki dalgalanmaları sineye çekecek, dış tur operatörlerine yansıtmayacak güce sahip değiller. Değişen fiyatları genellikle etki oranında dışarıya yansıtırlar. Bu yüzden dış tur operatörleri gelecek yıllarda Türkiye ve benzeri ülkelere tur düzenlemekten vazgeçerler. Türkiye ile yarışabilecek daha birçok ülke vardır. Oralara yönelir ve kârlarını da garanti ederler. Nitekim İngiliz tur operatörlerinden Oceanways turlarını bu yüzden Yunanistan'a kaydırmış, Bales Tours Türkiye'ye tur düzenlemekten vazgeçmiştir. Bu durumda ülkemize sadece illâ gelip görmeye kararlı turistler gelmektedir. Nitekim 1978 yılında ülkemizi 1,5 milyon konaklamalı, 500 bin de günü birlik gelip dönen yabancılar ziyaret etmiştir. İş adamları, politikacılar, her çeşit yabancı uyruklu girişi bu sayıya dahildir. Bunların en çok 500-600 bini ülkede bir kaç gün kalan cinsten yani tam anlamda turisttir. Bu miktar yıllarca hep aynı sevi-

yede kalmıştır. Değişmemiştir. İlla gelip görmeye kararlı olan turistlerin yıllık miktarıdır bu. Demek oluyor ki Türk turizminde arpa boyu bir ilerleme olmamıştır yıllarca. Ekonomik belirsizlikler sürdüğçe turist sayısında artış beklemek gerçeklere uymayan bir iyimserliktir.

İSTİKRARLI FİAT YÖNTEMİ

Turizm dünyasında fiatların belirlenme zamanı her yıl Temmuz-Ağustos aylarıdır. Ağustostan gelecek yılın Aralık ayı sonuna kadar turizmde hiç bir fiat artışı olmamalıdır. Oysa enflasyona zorunlu ülkelerde fiatların ne zaman ne oranda yükseleceği, karşılığında devalüasyon yapıp yapılmayacağı, yapılacaksa ne oranda yapılacağı önceden kestirilemez. Kısacası ne devalüasyon ne de prim sistemi, turizmde zorunlu olan zamanlama ve fiat istikrarına çare olmamaktadır. Oysa fiat istikrarı için uygulanması mümkün bir yöntem mevcuttur : Her yılın Ağustos ayından diğer yılın Aralık sonuna kadar daha önce belirttiğimiz on adet turizm girdisinin fiat artış oranları her üç ayda bir saptanır. Bunu Turizm ve Tanıtma Bakanlığı bünyesinde kurulacak üç kişilik bir komisyon kolayca yapabilir. «Turistik hizmet karşılığı» ülkeye sokulan dışparaya Ağustos ayından itibaren girdi fiatlarında yer alan artışlar ortalaması oranında devletçe prim ödemesi yapılır. Böyle bir yöntem yukarıda sıralanılan tüm mahzurların ortadan kalkması için yeterlidir. Böyle bir yöntemle turizmin, zamanı belirsiz fiat artışlarıyla tüm ilişkileri kesilmiş güvenli atılımlara ve plânlamalara olanak sağlanmış olur.

Gerçek Kültür
hazinesi

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Kültür Yayınları

DIŞ BASINDAN

Hangi «Yeni» İktisat

Derleyen : **Kaya ARDIÇ**
İ. Ü. İkt. Fak. As.

Prof. Dr. Christian Schmidt
9. Paris Üniversitesi

«Yeni İktisatçı» formülünün çağdaş düşünce tarihinden çok pazarlama ile ilgili bir olgu olması, gene de bu akımın düşüncelerinin incelenmesini salt politika yazarlarına bırakmak için yeterli bir neden değildir. Bu akımın bazı üyelerince oluşturulan açık toplumsal tercihler de meslekten iktisatçıların bu konudaki suskunluğunu haklı ve özürlü gösterebilmek için inandırıcı bir gerekçe olamaz. En büyüklerinden birkaçını örnek verirsek, zamanlarında Ricardo ve Walras ve günümüzde de Hayek ve Friedman gibi iktisatçılar da toplumsal ve politik tercihlerini saklamadılar ama, bu olgu, onların okunmalarını, tartışılmalarını ve eleştirilmelerini engellemedi. Bu nedenle, «yeni iktisatçılar» dosyasını her şeyden önce iktisatçı olarak açmak uygun olacaktır.

Bu makalenin dar sınırları içinde özetlenebileceği ölçüde yeni iktisat ve «yeni iktisatçıların» tezleri başlıca üç öneriden oluşmaktadır.

1) İktisat (economics, l'économique) bugün bağımsız bir bilim olmuştur. Bu nedenle, kendisine düşen sorunlara çözüm bulabilmek için kendisinden daha az gelişmiş sosyoloji, psikoloji, ekoloji gibi yan bilim dallarına başvurmak zorunda değildir.

2) İktisat yönteminin, özgüllüğünü oluşturan temel çekirdeği (özü) maximizasyon (ençok kılma) koşulu altında bireysel tercihlerin ve seçimlerin çözümlemesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, mikro-iktisat iktisatta yöntemin özüdür.

3) Başlangıçta piyasa çerçevesi içinde malların fiyatları ile miktarları arasındaki ilişkileri saptamak amacıyla geliştirilmiş bulunan iktisat yöntemi, toplumsal yaşamın suç ve ceza, evlilik kurumu, cinsiyet ve diğer alanlarına da başarıyla uygulanabilir. Bu tür bir genişleme iktisada özgüllüğünden hiç bir şey yitirmez.

Bu önerilerin yeni diye sunulmaları şaşırtıcı olabilir. Birincisinin 1935 den beri Lord Robbins tarafından iktisat bilimine salık verilen araştırma programından hiç bir farkı yoktur. Diğer ikisinin ise Edgeworth'un çalışmalarında da sözü edilmektedir ve bu, ilk baskısı 1881 yılında yapılan «Matematiksel Fizik» adlı ilginç yapıtı açılarak kolaylıkla görülebilir. Gene Walras, pek tanınmayan «François Sauveur» adlı romanesk yapıtında (Editions Dentu, Paris, 1858) marjinal iktisat uslamasını kahramanının gönül serüvenlerine uygulamayı denemişti.

Fakat bunlar salt bir terminoloji sorunudur. Asıl ilginç olan bu önerilerin her birinin sonuçlarının incelenmesidir.

Kabul edilebilir bir öneriden...

Birinci önerinin karşı çıkılacak bir niteliği yoktur ve özünde, «iyi niyetli» her neo-klasik ile «Cambridgegil»i birleştirir görünen bilimsel yöntemin basit bir ilkesinin yinelenmesinden başka bir şey değildir. Kuşkusuz bu bağımsızlık, yalıtıklık ve yalnızlıkla özdeş de-

ğildir ve iktisatçıları, karşılaştıkları kuramsal güçlükler karşısında acele tarafından hemen psikoloji, sosyoloji gibi dallardan ödünç alarak kurtulmaya çalışmak gibi bir kolaycılık eğilimine karşı koruyucu niteliktedir.

Diğer yandan, iktisat biliminin, alanına giren sorunların çoğunu daha şimdiden çözdüğünden kuşku duyulabilir. Fiyat-miktar ayarlaması mekanizmalarının eklemleştirilmesine ilişkin sorunlar olsun, bunların intertemporel (zaman içinde) dönüşümleri sorunları olsun, üretilmiş miktarlarla fiyatlar arasındaki ilişki konusunda pek çok aydınlatılamamış nokta vardır. Ne var ki bu nokta, aynı zamanda yeni iktisatçıların üçüncü önerilerinin aslı olup olmadığı konusunda bazı kuşklar ihtiyat da telkin etmektedir.

Daha iddialı bir diğerine...

İkinci öneri daha iddialıdır. Birbirinden çok farklı iki değişik anlama gelebilir :

1) Maksimizasyon koşulu altında bireysel tercihler kuramını iktisadi çözümlemenin bütünü temsil etmektedir.

2) Ya da bu kuram salt iktisadi çözümlemenin temelini sağlamlaştırmaya yaramaktadır.

Birinci yoruma göre, genellikle makroekonomi başlığı altında toplanan ve bütün olarak alınan bir sistemin işleyişine ilişkin tüm sorunlar, ikincil, öze ilişkin nitelikte olmayan biçimde algılanarak atılmaktadır. Yeni iktisatçılar bu bağlamda Avusturya Okulu'nun son kalıntıları olacaklardır. Diğer yoruma göre ise, makroekonomik çözümleme, mikroekonomik çözümlemenin doğrudan ve sürekli bir uzantısından başka bir şey değildir. Bu kez de yeni iktisatçılar genel denge savunucuları takımına gireceklerdir.

Oysa, bu iki yorumdan hiç biri tümüyle kabul edilebilir gözükmemektedir. Gerçekten de, iktisadi salt bireysel tercihler sorunsalı içinde tutmak, sistemin, kendisini oluşturan karar birimlerinin istem ve hesaplarından bağımsız olarak ortaya çıkan boyutlarına ilişkin nedenlerinin ve etkilerinin gözardı edilmesine yol açacaktır. Mikro-

İktisattan marko-İktisada doğrudan ve sürekli geçişe gelince, bu kez de zorunlu olarak bazı normlara referansı gerektiren bireysel optimizasyon davranışı ve akıl yürütmesi ile her tür bireysel normlardan bağımsız olarak tanımlanan nesnel değişkenler arasındaki doğrudan ilişkiler terimleri ile akıl yürütme arasındaki **niteliksel sıçrayış** gözönünde tutulmamaktadır.

Ve kanıtlanmamış bir üçüncüsüne...

Yeni İktisatçıların ikinci önerisinin yorumu ne olursa olsun bunun üçüncü öneriyi gerektiren ve haklı gösteren bir niteliği olmadığı açıktır. Genel olarak kabul edilen bilimsel bir kurala göre, bir kuram kesinlikle tanımlanmış belirli yorumlama alanı dışında hiç bir anlam taşımaz. Tüm geri kalanı salt bir extrapolasyon ya da analogidir. İktisatçıların tarafında oluşturulmuş bazı kavramsal çözümleme araçlarının diğer toplumsal alanlara da uygulanabilir nitelikte oldukları **a priori** reddedilemez. Fakat böyle bir uygulama bizzat, çoğu kez bu alanların özgül semantik özellikleri hakkında hiç bir bilgisi olmayan İktisatçıların tarafından yapılmaz. Örneğin hangi ölçütlere göre evlenmenin ya da dini uygulamanın bireysel optimum tercihler terimleriyle en iyi yorumlanabileceği ileri sürülebilir? Bu konuda yapılan ampirik çalışmaların sonucu henüz bir karar vermek için yeterli değildir. Gerçekte bu tür çalışmalarda modele alınan verilerin seçimi ve kullanılışı başlangıçta seçilen varsayımların doğrulanmasını sağlayabilmektedir. Fakat genellikle daha başka verilerin de var oluşu ve bu verilerin alması biçimde modele alınması ve aynı bilimsel yöntemlerle incelenişi farklı sonuçlar da verebilir. Belirgin olarak bu nokta üzerinde yeni İktisatçıların tutumundan iki çelişmeli sonuç çıkmaktadır. **Birincisi** tarihsel niteliktedir : Hangi nedenlerden ötürü bazı terimsel olmayan mallar (pazarda satılmak için üretilmeyen; kamu malları gibi) tecimsel mantık kuralları ile de pekala açıklanabilmesine karşın piyasa kuralları ve süreci dışında kalmıştır? **İkincisi** mantıksal düzeydedir : İktisat gibi bir bilgi dalı kendisi için bağımsızlığı savunurken aynı zamanda bu bağımsızlığı psikoloji, sosyoloji, yönetim bilimi gibi diğer disiplinlere çok görebilirmi? Bu sonuncuların gelişme düzeylerinin yetersiz olduğu kanıtı tanım-

lanması güç olan bir karşılaştırma standardı (étalon) un bulunması-
nı gerektirmektedir.

Aslında tartışmanın özü de bu düzeyde değildir. «yeni iktisat» iktisadın alanını bir nesne temeli üzerinde (malların iktisadi karar birimleri arasında üretimi ve dağılımı) değil, bir yöntem temeli üzerinde (belli koşullar altında optimum tercihlerin çözümlenmesi) tanımlamaktadır. Böyle tanımlanan özgül iktisat yöntemi ile böyle anlaşılan bir akım arasındaki karşılıklı bağıın varlığı yadsınamaz kuşkusuz. Örneğin bu bağ transaksion fiyatları kuramı çerçevesinde kesinlikle kanıtlanmaktadır.

Buna karşılık, bir yandan, iktisat yöntemini hiç gerektirmeksizin iktisadın konusu içine giren birçok sorunlar da vardır. Örneğin Samuelson, haklı olarak belalı stagflasyon sorununun temelinde yatan konjonktür dalgalanmalarının çözümlenmesinin (çarpan-hızlandıran tipi) hiç bir bireysel maksimizasyon ya da optimizasyonu gerektirmediğini belirtmektedir. (*)

Diğer yandan belirli koşullar altında optimum tercihlerin çözümlenmesi, salt iktisat biliminin işi değildir. Mantıkçılar ve matematikçiler tarafından 20 yıldan beri geliştirilen karar alma ve eylem kuramları üzerindeki çalışmalar, iktisatçıların tercihler ve tercihlere dayanan optimum seçimler sorunlarına ilişkin katkılarına oranla çok daha geniş, derin ve zengin perspektifler açmaktadır. Nihayet ve özellikle iktisadi basit bir yönetime indirgemek, ya bu bilgi dalını iktisat konusunun değişik yönlerini açıklayabilen tek bir kuramla özdeş tutmak, ya da bu değişik yönleri açıklamak için oluşturulan değişik kuramları basit bir metodoloji temeli üzerinde birleştirilebileceği anlamına gelir. Oysa bu iki sav da bugüne değin henüz kanıtlanamamıştır.

Son olarak, iktisadın bu «yeni» sunuluş denemesi, pek çok iktisatçının disiplinlerinin öz konusundan ayrılmaksızın üzerinde çalıştıkları ve belki başarıyla sonuçlandıracakları araştırma programlarını gölgede bırakmaktadır ve en büyük boşluk ta buradan kay-

(*) P. A. Samuelson, «Maximum principals in analytical economics» Nobel Memorial Lecture, Aralık 1970.

naklanmaktadır. Karışık biçimde de olsa bazı araştırma eksenleri örnekleri verelim : Mekân ve zaman boyutlarının iktisat alanıyla bütünleşmesi; yenilenmesi makroekonomik bir çerçeve içinde ürünlerin ve kesimlerin çözümlenmesinin iktisada getirilişi; uluslararası ekonomik olguların yeterli biçimde kavranışı v.d.

Bu değişik araştırma alanlarında daha ivedi **yöntemsel bir görev** söz konusudur. Bu görev, ekonometrik modellerle iktisat modelleri ve bunların mantıksal-matematiksel yorumları arasındaki bağlarla ilgilidir. Bugün mantıksal sentaksları yönünden çok geliştirilmiş fakat semantikleri (anlamları) yönünden çok fakir iktisat kuramları vardır (örneğin denge ve dengesizlik üzerine geliştirilmiş modeller). Diğer yandan, son zamanlarda gerek kavramak istedikleri gerçek açısından. Bir kesim, ulusal ekonominin bütünü, ya da dünya iktisat sistemi) gerekse mantıksal yapıları açısından (karşılıklı bağımlı, regresif v.d.) birçok değişik ekonometrik modeller geliştirilmiştir. Bu ekonometrik modeller, niceliksel verilerin çizdiği sınırlar nedeniyle kullandıkları kuramsal varsayımlar yönünden oldukça az gelişmiş ve kabadır. Bunun sonucu, iktisat bilgisi sürecinin bu iki ucu arasında bir uçurum ortaya çıkmaktadır ve çelişkili olarak iktisat bilimi geliştikçe bu uçurum da giderek büyümek eğilimindedir. Gerçi bazı iktisatçılar kendi paylarına bireysel olarak bu uçurumu aşıcı çalışmalar yapmaktadır : Koopmans, Morishima, Hurvitz, Malinvaud v.d. Ekonometrik modellerin kuruluşunda belirleyici olan verilerin toplanması ve sınıflandırılması sistemiyle, bir kuramın oluşturulmasında son aşama olan aksiyomatik arasında bir dizi ara halkaların incelenmesini gerektirdiği için bu zorunlu ve karmaşık uğraş, bireysel çabalar çerçevesini aşan bir olgudur. İktisat biliminin gelecekteki bilimsel başarıları temel olarak başlıca buna bağlıdır.

İnşaatta güvenilir isim: Kutlutaş.

KUTLUTAŞ NELER YAPAR?.

- Makine ve teçhizat imalatı, mekanik montaj, elektrik enstrümantasyon, izolasyon, çelik konstrüksiyon ve inşaat işleri dahil komple anahtar teslimi sınai tesisler:

- Çimento Fabrikası
- Şeker Fabrikası
- Kağıt Fabrikası
- Tekstil Fabrikası
- Seramik Fabrikası

- Sun'i Gübre Fabrikası
- Halı Fabrikası
- Enerji Santrali
- Cevher İşleme Tesisleri
- Asit Fabrikaları
- Malt Fabrikası
- Petrol ve Petro - Kimya Tesisleri
- Tank Çiftliği, Petrol Boru Hattı ve Tesisleri

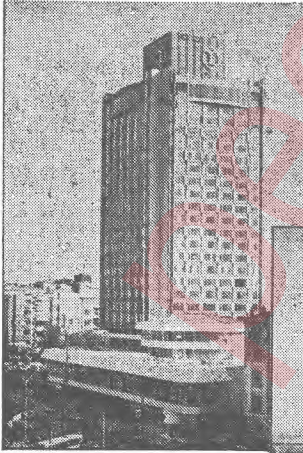
- Özel İnşaat Tekniği Gerektiren Yapılar:

- Betonarme, hiperbolik - paraboloid Soğutma Kuleleri
- Betonarme Yüksek Bacalar
- Betonarme Silo ve Kuleler

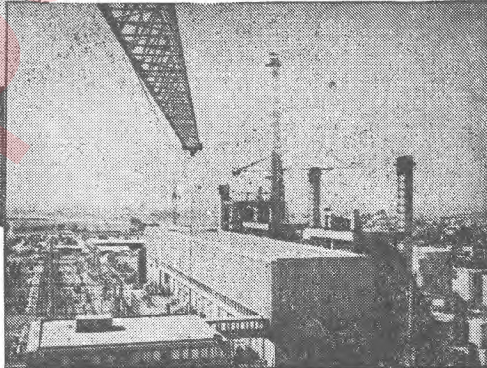
- Konut ve Turistik Tesisler

- Otel, Okul ve Hastaneler

Inter-Continental, İstanbul

Daura Kuvvet Merkezi, Bağdat.

KUTLUTAŞ

İNŞAAT VE TİCARET SANAYİ LİMİTED ŞTİ.

Atatürk Bulvarı, No. 103/2-3
Kavaklıdere - Ankara

Tel.: 18 22 00 - 5 hat

Tlx.: 42201 ktm tr

Tlg.: KUTLUTAŞLIM ANKARA

EMTIN BRANDA

Sanayii Kollektif Şirketi

MEHMET NALBANT VE ORTAĞI

- Teksa Döşemelik Ve Perdelik Kadifeleri
- Metsaş perdelikleri ve Saçakları
- Portatif piknik eşyaları, Kamp ve Dağ çadırları, Portatif Gardrop, Şemsiye
- Kamyon, Kamyonet örtüleri, otomobil dış Kılıfları, Balkon ve pazar Tenteleri
- Her Cins Branda ve Tentelik Kumaş imalatı ve boya - apre işleri
- 3 Metre eninde Dekora, Evore perdelikler ve Brade Tül çeşitleri
Her model perde dikilir ve yerine Monte edilir

MAĞAZA : İ.M.Ç. 1 Blok No. 1303
Unkapanı - İST. Tel : 27 33 05

FABRİKA : Topçular Cicoz yolu Ferhat
Paşa Cad. No. 8/A Tel : 76 01 12

Yakıt giderleri belinizi bükmesin

Yeni bir kat alırken pencerelerine bakın

ISI cam®

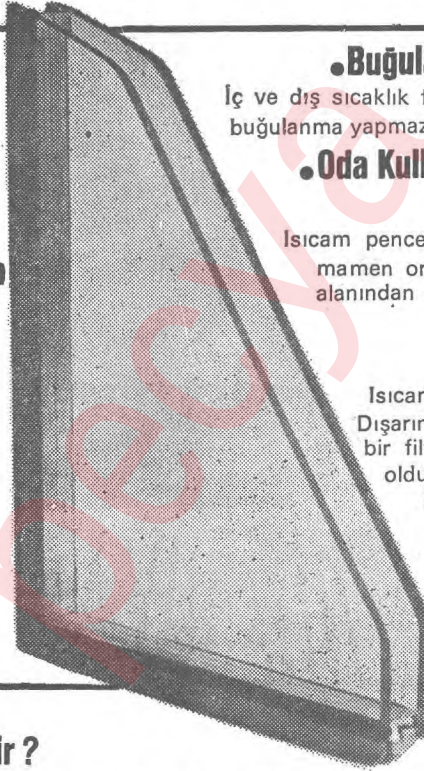
mı kullanılmış?

•Yakıttan %25 - %45 Ekonomi

Isıcam her şeyden önce harika bir ısı yalıtkanıdır. Kışın ısı kaybını önler, yakıt giderlerinden %25-%45 ekonomi sağlar

•İlk Tesis Masraflarında Büyük Ekonomi

Isıcam yapıların ısıtmaya ilişkin ilk tesis masraflarında önemli ekonomi sağlar. Yalıtkanlığının yüksek oluşu sayesinde daha ufak kazan ve brülör, daha küçük çapta tesisat borusu ve daha az radyatör dilimi kullanılması, normal camlı yapılarda ancak aşırı yakıt sarfıyla ulaşılabilecek randımanı elde etmek için yeterlidir.

•Buğulanmaya Karşı En Etkin Önler

İç ve dış sıcaklık farkı 40 dereceyi geçmedikçe, ısıcam buğulanma yapmaz. Sürekli berrak bir görüntü sağlar

•Oda Kullanım Alanından Daha Verimli Yararlanma

Isıcam pencere yakınlarındaki soğuk bölgeleri tamamen ortadan kaldırır. Böylece oda kullanım alanından daha verimli bir biçimde yararlanma olanağı sağlar

•Gürültüden Uzak Ortan

Isıcam aynı zamanda bir ses yalıtkanıdır. Dışarının rahatsız edici seslerine karşı etkili bir filtre görevi görür. Evde veya işyerinde olduğunca gürültüsüz bir ortamda rahat bir çalışma ve yaşama olanağı verir

•Pencereler Yolu İle Isı Kaybını Önler

Isıcam pencereler yoluyla ısı kaybını, harika yalıtkan özelliği dolayısıyla en az %50 oranında önler

Isıcam nedir ?

Isıcam, iki cam plakanın çevresel olarak metal bir ara çitisi yardımıyla birbirine bağlanması esasına dayanır. Arada kalan hava tamamen kuru olduğundan, bütün dış etkenlerin sızması özel macunlarla kesin olarak önlenmiştir. Isıcam Türkiye Şişe Cam Fabrikaları A.Ş.'nin fabrika garantisine sahiptir.

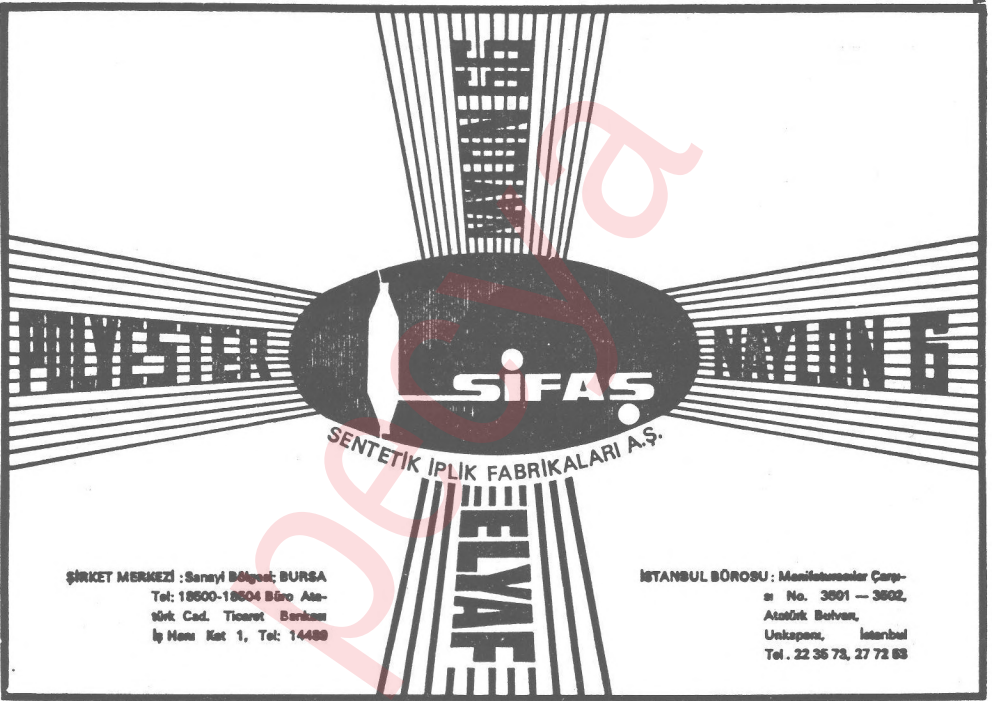
ISICAM Az yakın,öz ısının.

Cam Pazarlama A.Ş.

Valikonağı Cad. No. 73 NİŞANTAŞ - İSTANBUL Tel: 46 80 27 (3 Hat)

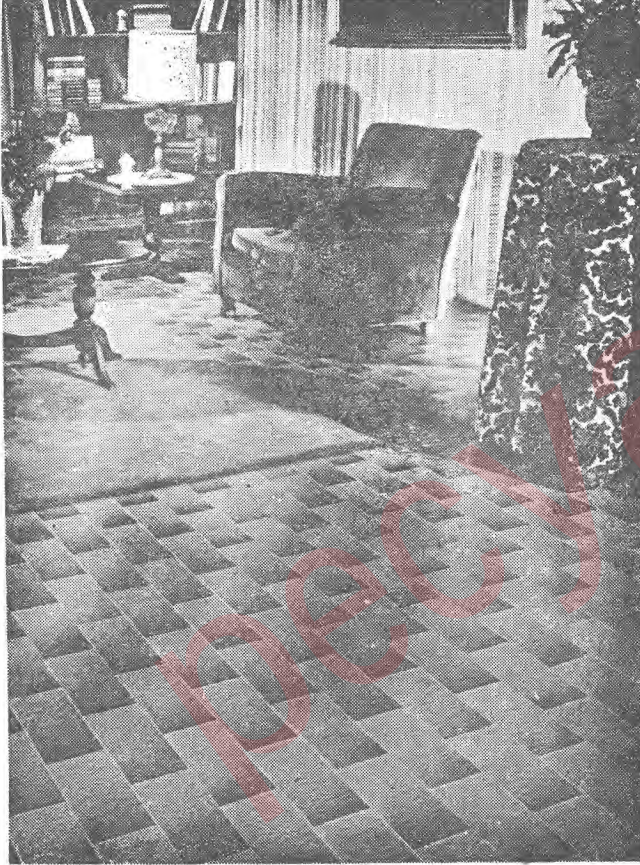
Cam Pazarlama A.Ş. Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.'nin bir kuruluşudur

9 ayrıntılı bilgi için Teknik Servisimize hizmetinizdedir
Soyadı : _____
Tel: 46 09 05

ŞİRKET MERKEZİ : Sanayi Bölgesi, BURSA
Tel: 18500-18504 Büro Ata-
şlık Cad. Ticaret Bankası
İç Mezu Kat 1, Tel: 14488

**İSTANBUL BÖROSU : Meniköyler Çar-
sı No. 3801 — 3802,
Atatürk Bulvarı,
Üsküdar, İstanbul**
Tel. 22 36 73, 27 72 83

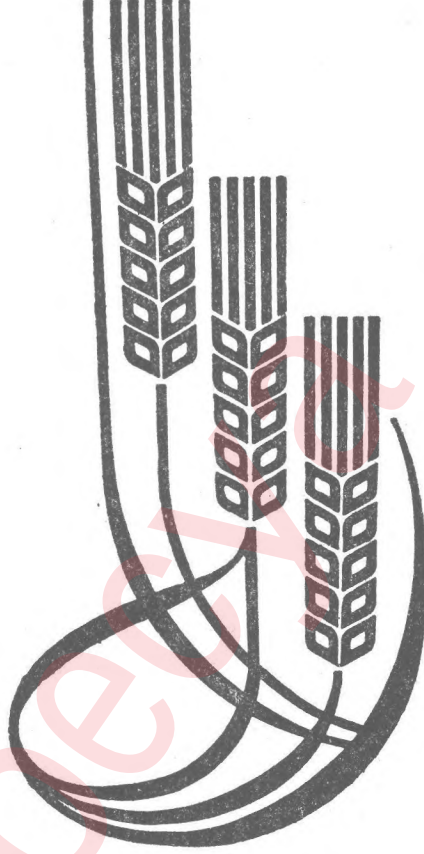
seramik yüzeyler

Değerli ortamlarda yaşamak
ve yaşatmaksa tutkunuz...
Kalebodur özelliklerini kazanmalı
salonunuz, mutfığınız, banyonuz...
Kalebodur'ların renkleriyle,
desenleriyle değerlenmeli döşemeler,
duvarlar, dış cepheler...
Tüm yüzeyler ve
yaşam, yaşanmaya değmeli!..

Kalebodur
Seramik Sanayi A.Ş.

Tersane Cad. Hediye Sok., No. 6
Karaköy-İstanbul, Tel: 43 03 55-45 41 00

MMW

T.C. ZİRAAT BANKASI
HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde bulunmaktan
kıvanç duyar.

